

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Hoitotyön koulutusohjelma

Sonja Kokkonen
Katariina Laakkonen

OPISKELIJA OHJAUS KÄYTÄNNÖN HARJOITTELUSSA KANSAINVÄLISEN VAIHDON AIKANA – HOITOTYÖN OPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA

Opinnäytetyö
Toukokuu 2014

OPINNÄYTETYÖ
Huhtikuu 2014
Hoitotyön koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
p. 050 405 4816

Tekijät
Sonja Kokkonen, Katariina Laakkonen

Nimeke
Opiskelijaohjaus käytännön harjoittelussa kansainvälisen vaihdon aikana – Hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia

Toimeksiantaja
Karelia-ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä
Opetusministeriön laatiman Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategian 2009–2015 keskeisenä tavoitteena on vuoteen 2015 mennessä antaa kaikille vastavalmistuneille valmiudet työskennellä kansainvälisessä toimintaympäristössä. Tästä syystä kansainvälisyys ja monikulttuurinen osaaminen ovat tulleet yhä tärkeämmäksi osaksi ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmia. Näitä valmiuksia voidaan vahvistaa kansainvälisten opiskelijavaihtojen kehittämällä ja lisäämisellä. Hoitotyön opiskelijoilla kansainvälinen opiskelijavaihto tarkoittaa yleensä käytännön harjoittelun suorittamista ulkomailla.

Asiantunteva ja laadullinen ohjaus on edellytys onnistuneelle käytännön harjoittelulle. Suomessa terveysalan opiskelijoiden käytännön harjoittelun ohjaukselle on omat kriteerinsä, mutta ulkomailla ei kriteerejä ohjaukselle välttämättä ole.

Opinnäytetyössä kuvattiin hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia kansainvälisessä vaihdossa suoritettuna käytännön harjoittelun opiskelijaohjauksesta. Tutkimustehtävinä oli selvittää, millaista ohjausta opiskelijat ovat saaneet ja miten ohjaus on vaikuttanut opiskelijoiden ammatillisen osaamisen kehittymiseen. Lisäksi selvitettiin ohjausprosessin kehitysideoita. Opinnäytetyöhön kerättiin kokemustietoa teemahaastatteluin Karelia-ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoilta (n=5). Tutkimus oli kvalitatiivinen.

Opinnäytetyön tulosten mukaan käytännön harjoittelun onnistumisen kannalta on tärkeää, että opiskelijalle on nimetty ohjaaja. Nimetyn ohjaajan puuttuminen vaikeuttaa harjoittelun etenemistä. Tutkimuksessa havaittiin myös, että ammatillisen osaamisen kehittyminen on yhteydessä ohjauksen määrään. Jotta ohjausprosessi olisi yhtenäisempi, Karelia-ammattikorkeakoulun ja vaihtokohteiden harjoittelupaikkojen yhteistyötä tulisi kehittää tiiviimmäksi.

Kieli
suomi

Sivuja 55
Liitteet 4
Liitesivumäärä 5

Asiasanat
kansainvälistyminen, opiskelijavaihto, harjoittelu, ohjaus, kokemukset

THESIS
April 2014
Degree Programme in Nursing

Tikkarinne 9
FI 80200 JOENSUU
FINLAND
+358 50 405 4816

Authors

Sonja Kokkonen, Katariina Laakkonen

Title

Mentoring in Practical Training during the International Exchange – Experiences of Nursing Students

Commissioned by

Karelia University of Applied Sciences

Abstract

The Internationalization Strategy 2009–2015, made by the Ministry of Education, has the main goal to give all graduated students abilities to work in an international work environment by the year 2015. For this reason the international and multicultural knowledge has become a more important part of the curriculums in universities of applied sciences. These abilities can be strengthened by increasing and developing international student exchange. For the nursing students, the international exchange usually means executing the practical training abroad.

For a successful practical training, the professional and qualitative mentoring is essential. In Finland, there are special criteria for mentoring health sector students in practical training, but abroad there might not be such criteria.

The thesis describes nursing students' experiences of mentoring in practical training during international exchange. The study task was to solve what kind of mentoring the students had and how the mentoring had affected the development of their professional knowledge. Development ideas for mentoring process were also examined. The experiences were collected by theme interviews from nursing students at Karelia University of Applied Sciences (n=5). The study was qualitative.

According to the findings, it is important for the success of the practical training to have a named mentor for the student. Lacking a named mentor made the progress of the practical training more difficult. It was also noted in the study that the quantity of the mentoring had a connection to the development of the professional knowledge. To have a more uniform mentoring process, the Karelia University of Applied Sciences and the exchange training destinations should develop more homogenous collaboration.

Language
Finnish

Pages 55
Appendices 4
Pages of Appendices 5

Keywords

Internationalization, student exchange, practical training, mentoring, experiences

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	5
2	Kansainvälistyminen	7
2.1	Kansainvälistyminen korkeakouluissa	7
2.2	Opiskelijaliikkuvuus.....	8
2.3	Kansainvälisyys ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmissa	9
2.4	Työelämän kansainvälistyminen	9
2.5	Kansainvälisen vaihdon hyödyt opiskelijalle hoitotyön tutkimuksissa	10
3	Hoitotyön opiskelijaohjaus käytännön harjoittelussa	11
3.1	Käytännön harjoittelun ja ohjauksen perustaa	11
3.2	Ohjauksen kriteerit ja merkitys	12
3.3	Opettajan rooli harjoittelussa	15
3.4	Ammatillinen osaaminen.....	16
4	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimustehtävät	18
5	Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteutus	19
5.1	Tutkimusmenetelmä	19
5.2	Tutkimuksen kohderyhmä.....	19
5.3	Tutkimusaineiston keruu ja käsittely	20
5.4	Tutkimusaineiston analysointi	22
6	Tutkimuksen tulokset	23
6.1	Ohjaus	23
6.1.1	Ohjaaja ja työskentely harjoittelupaikassa	23
6.1.2	Kulttuuriset tekijät	26
6.1.3	Ohjaava opettaja.....	27
6.1.4	Yhteistyöorganisaatio ja yhteyshenkilö	29
6.2	Ammatillinen osaaminen.....	30
6.2.1	Harjoittelun tavoitteet ja osaamisen taso	30
6.2.2	Palautteen ja ohjauksen vaikutus ammatilliseen osaamiseen	31
6.2.3	Ammatillisten osaamisalueiden kehitys	33
6.3	Opiskelijaohjauksen kehittäminen.....	36
6.3.1	Ohjausprosessin hyvät puolet.....	36
6.3.2	Ohjausprosessin huonot puolet	37
6.3.3	Ohjausprosessin kehittäminen.....	39
7	Pohdinta ja johtopäätökset.....	41
7.1	Tutkimustulosten tarkastelu ja johtopäätökset	41
7.2	Luotettavuus ja eettisyys	47
7.3	Opinnäytetyön toteutus ja oppimisprosessi	50
7.4	Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet	51
	Lähteet.....	52

Liitteet

Liite 1	Opinnäytetyön toimeksiantosopimus
Liite 2	Saatekirje
Liite 3	Teemahaastattelun runko
Liite 4	Esimerkki analyysin vaiheista

1 Johdanto

Globalisoituvassa yhteiskunnassa terveydenhuollon kansainvälistymisen ja monikulttuuristumisen haasteet tulevat yhä useammin esille. Eri ammattialoilla työskenteleviltä työntekijöiltä edellytetään entistä enemmän kulttuurien tunte-
musta ja valmiutta työskennellä eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa. (Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta ETENE 2004, 10–11; Abdelhamid, Juntunen & Koskinen 2009, 21–22.)

Yhteiskunnan kansainvälistyminen edellyttää korkeakouluja kehittämään toimintaansa kansainvälisemmäksi ottamalla sen huomioon opetussuunnitelmissaan. Opetusministeriön laatiman korkeakoulujen kansainvälistymisstrategian 2009–2015 keskeisenä tavoitteena on vuoteen 2015 mennessä antaa kaikille vasta-
valmistuneille valmiudet työskennellä kansainvälisessä toimintaympäristössä. Näitä valmiuksia voidaan vahvistaa opiskelijoiden liikkuvuuden lisäämisellä ja kehittämällä sekä kansainvälisyyden huomioimisella kotimaassa tapahtuvassa opetuksessa. Opiskelijaliikkuvuudella tarkoitetaan vaihto-opiskelun tai harjoittelujakson suorittamista ulkomailla. (Haahtela 2009, 13–14.) Hoitotyön opiskelijoilla kansainvälinen opiskelijavaihto tarkoittaa yleensä käytännön harjoittelun suorittamista ulkomailla (Karelia-ammattikorkeakoulu 2013).

Ammattikorkeakoulun työelämäläheisyyden vuoksi harjoittelujaksot ovat oleellinen osa koulutusta (Paltta 2010, 5–11). Ulkomailla suoritettava harjoittelujakso yhdistää kansainvälisen ja monikulttuurisen osaamisen kehittämisen sekä työelämäyhteistyön optimaalisella tavalla (Koistinen 2003, 206). Ammattitaitoa edistävät käytännön harjoittelut toteutetaan ohjatusti, ja ohjaaja perehdyttää opiskelijan käytännön työtehtäviin. Käytännön harjoitteluissa opiskelija pääsee soveltamaan koulussa opittuja tietojaan ja taitojaan. (Ammattikorkeakoululaki 351/2003; Asetus 352/2003.) Suomessa terveystieteiden opiskelijoiden käytännön harjoittelun ohjaukselle on omat kriteerinsä, ja ammattikorkeakoulut vastaavat siitä, että opetussuunnitelmaan sisältyvä käytännön harjoittelu toteutetaan sille asetettuja vaatimuksia ja säädöksiä noudattaen (Heinonen 2003, 16).

Asiantunteva ja laadullinen ohjaus on edellytys onnistuneelle käytännön harjoittelulle. Onnistunut ohjaussuhde tukee opiskelijan kehittymistä ammatillisesti sekä sitoutumista ammattialansa toimintaan. (Heinonen 2003, 24–27, 29; Kajander 2007, 19–23.) Ohjaajan tehtävänä on huolehtia ohjauksen käytännön järjestelyistä osastolla. Ohjaaja suunnittelee harjoittelun toteutuksen, käy tavoitteet läpi yhdessä opiskelijan kanssa, toimii konkreettisenä ohjaajana sekä arvioi opiskelijan toimintaa ja antaa palautetta. (Heinonen 2003, 16–19.)

Terveystieteiden ammattilaiselta vaaditaan laaja-alaista osaamista. Opetusministeriö on laatinut hoitotyön opiskelijan ammatillisen osaamisen kehittymiselle omat tavoitteet ja kriteerit. Asetetut tavoitteet ohjaavat ammattikorkeakouluja hoitotyön opiskelijoiden kouluttamisessa. Hoitotyön opiskelijalle käytännön harjoittelut ovat mahdollisuus kehittää omaa ammatillista osaamistaan ja asiantuntijuuttaan. (Opetusministeriö 2006, 15–16, 63–70.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia kansainvälisessä vaihdossa suoritettun käytännön harjoittelun ohjaajajohdosta. Tutkimustehtävinä oli selvittää, millaista ohjausta opiskelijat ovat saaneet ja miten ohjaus on vaikuttanut opiskelijoiden ammatillisen osaamisen kehittymiseen. Lisäksi työssä selvitettiin ohjausprosessin kehitysideoita. Opinnäytetyölle valittiin kvalitatiivinen lähestymistapa, sillä tarkoituksena oli kuvata opiskelijoiden kokemuksia tutkittavasta aiheesta. Kokemuksia lähdettiin keräämään teemahaastatteluiden avulla.

Opinnäytetyön aihe valikoitui opinnäytetyön tekijöiden oman mielenkiinnon sekä kokemusten kautta. Työn tekijöillä oli omakohtaista kokemusta kansainvälisessä vaihdossa suoritettavasta käytännön harjoittelusta, ja he kokivat aiheen tärkeäksi. Jo opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa huomattiin, ettei aihetta ole juurikaan tutkittu Suomessa opiskelijan näkökulmasta. Tämänkin vuoksi aiheen tutkiminen oli tärkeää.

2 Kansainvälistyminen

2.1 Kansainvälistyminen korkeakouluissa

Korkeakoulujen merkitys jatkuvasti globalisoituvassa toimintaympäristössä korostuu, kun yhteiskunnan monikulttuurisuus lisääntyy (Haahtela 2009, 13–14; Opetusministeriö 2009, 9–11). Monikulttuurisuudella tarkoitetaan eri kulttuurien tasa-arvoista rinnakkaiseloä, joka syntyy kulttuurien kohdatessa edellyttäen molempinpuolista oppimista ja ymmärtämistä (Liebkind 2000, 9, 13). Maailman globalisaatio eli kansainvälistyminen edellyttää korkeakouluja kehittämään toimintaansa kansainvälisemmäksi, jotta yhteiskunta- ja elinkeinoelämä monipuolistuisi, kansainvälinen verkostoituminen lisääntyisi ja kilpailu- ja innovaatiokyky vahvistuisi. Korkeakoulujen kansainvälisen toiminnan kehittyminen vaikuttaa edistävästi myös kansalaisten hyvinvointiin, osaamiseen ja sivistykseen. Valtion kilpailukykyisenä pysyminen edellyttää sen houkuttelevuuden lisäämistä kansainvälisessä toimintaympäristössä. Houkuttelevuuden lisäämisellä voidaan vaikuttaa muun muassa työvoiman saamiseen ulkomailta työvoimapulan uhatessa sekä osaavien asiantuntijoiden saamiseen tutkimustyöhön. (Haahtela 2009, 13–14; Opetusministeriö 2009, 9–10, 17–18.)

Opetusministeriöllä on parhaillaan käynnissä useita uudistuksia, joiden tavoitteena on mahdollistaa Suomeen nykyistä vahvempi, laadukkaampi ja kansainvälisesti vetovoimaisempi korkeakoululaitos, korkeatasoinen tutkijakoulutus ja tutkijakunta sekä luoda maailmanluokan tutkimusympäristöjä (Opetusministeriö 2009, 9). Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategian 2009–2015 keskeisenä tavoitteena on vuoteen 2015 mennessä antaa kaikille vastavalmistuneille valmiudet työskennellä kansainvälisessä toimintaympäristössä. Näitä valmiuksia voidaan vahvistaa opiskelijoiden liikkuvuuden lisäämisellä ja kehittämisellä sekä kansainvälisyyden huomioimisella kotimaassa tapahtuvassa opetuksessa. (Haahtela 2009, 13; Opetusministeriö 2009, 9–11, 28.)

2.2 Opiskelijaliikkuvuus

Opiskelijaliikkuvuus on vaihto-opiskelun tai harjoittelujakson suorittamista ulkomailla, joko pitkä- tai lyhytkestoisena. Pitkäkestoisessa opiskelijavaihdossa opiskelijan vaihtojakso ulkomailla kestää yli kolme kuukautta ja lyhytkestoisessa alle kolme kuukautta. (Haahtela 2009, 13.) Vuonna 2011 Suomesta lähti 9931 korkeakouluopiskelijaa yli kolmen kuukauden ja 5761 opiskelijaa alle kolmen kuukauden mittaiselle vaihtojaksolle ulkomaille. Opiskelijaliikkuvuus on jatkuvasti lisääntynyt 2000-luvun puolella. (Garam 2012, 6–7.)

Opiskelijalla on erilaisia vaihtoehtoja toteuttaa vaihto-opiskelu tai harjoittelujakso ulkomailla: opiskelija voi järjestellä ja rahoittaa vaihdon itse, hyödyntää korkeakoulun tekemiä kansainvälisiä sopimuksia tai osallistua vaihto-ohjelmaan. Vaihto-ohjelmia on kehitetty helpottamaan opiskelijoiden liikkuvuutta, ja niitä on useita erilaisia. Euroopan unionin Erasmus-ohjelman kautta tapahtuva opiskelijaliikkuvuus on määrällisesti suurinta sekä Suomesta ulkomaille että ulkomailta Suomeen. (Garam 2012, 5, 12.) Liikkuvuuden tärkeyttä korkeakouluasteella korostavat sille annetut tavoitteet vuosille 2009–2015 laaditussa Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiassa. Opiskelijaliikkuvuuden lisääntyminen vaikuttaa positiivisesti koko koulutuksen kansainvälistymiskehitykseen. (Opetusministeriö 2009, 4–11.)

Ulkomailla suoritettavasta opiskelijavaihdosta on paljon hyötyä. Ulkomailla oleskelu kehittää liikkujan kielitaitoa ja kulttuurituntemusta sekä tukee kulttuurien välisen ymmärryksen syntymistä. Opiskelijavaihto luo mahdollisuudet verkostoitumiseen ulkomaisten yhteistyökumppaneiden kanssa ja parantaa liikkujan työmarkkina-asemaa. Se mahdollistaa myös uusiin tutkimusmenetelmiin ja ideoihin perehtymisen. Opiskelijan kansainvälistyessä hän kasvaa henkisesti ja alkaa ymmärtää vastuutaan kansainvälistyvässä maailmassa. Kansainvälistä yhteistyötä tarvitaan myös maailmanlaajuisten ongelmien ratkaisemiseen. (Opetusministeriö 2009, 17.)

2.3 Kansainvälisyys ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmissa

Ammattikorkeakoulun toimiluvan yhtenä arviointiperusteena on ollut ammattikorkeakoulun luoma kansainvälinen yhteistyö (Ammattikorkeakoululaki 351/2003; Koistinen 2002, 13). Kansainvälisyys ja monikulttuurinen osaaminen ovatkin tulleet yhä tärkeämmäksi osaksi ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmia (Koistinen 2003, 206). Kansainvälisyysosaamisesta on tullut tavoiteltava osaamisalue hoitotyön koulutuksen eri vaiheissa (Karelia-ammattikorkeakoulu 2013; Laurea-ammattikorkeakoulu 2013; Savonia-ammattikorkeakoulu 2013; Vaasan ammattikorkeakoulu 2013). Karelia-ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelmassa kansainvälisyysosaaminen on otettu huomioon muun muassa oppimisen tavoitteissa, opintojaksojen sisällöissä sekä harjoitteluissa ja ohjaustoiminnassa (Karelia-ammattikorkeakoulu 2013).

Ammattikorkeakoulun työelämäläheisyyden vuoksi harjoittelujaksot ovat oleellinen osa koulutusta (Palta 2010, 5–11). Ulkomailla suoritettava harjoittelujakso yhdistää kansainvälisen ja monikulttuurisen osaamisen kehittämisen sekä työelämäyhteistyön optimaalisella tavalla. Harjoittelujakson ansiosta opiskelijan työskentelyvalmiudet kansainvälisissä ja monikulttuurisissa toimintaympäristöissä paranevat, ja kilpailukyky työmarkkinoilla kohenee. (Koistinen 2003, 206.) Hoitotyön opiskelijoilla kansainvälinen opiskelijavaihto tarkoittaa yleensä käytännön harjoittelun suorittamista ulkomailla (Karelia-ammattikorkeakoulu 2013).

2.4 Työelämän kansainvälistyminen

Tilastokeskuksen (2012, 11) mukaan Suomessa asuvien ulkomaalaisten määrä on ollut jatkuvassa nousussa 1990-luvulta lähtien. Kun 1990-luvun alussa ulkomaalaisväestöä oli Suomessa noin 40 000, vuoden 2011 lopussa määrä oli jo yli nelinkertainen. Ulkomaalaisväestön määrän kasvaessa eri ammattialoilla työskenteleviltä työntekijöiltä edellytetään entistä enemmän kulttuurien tuntemusta ja valmiutta työskennellä eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa (Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta ETENE 2004, 10–11; Abdelhamid, Juntunen & Koskinen 2009, 21–22).

Terveydenhuollossa kansainvälistymisen ja monikulttuuristumisen haasteet tulevat yhä useammin esille. Ulkomaalaisen asiakkaan tarpeet terveydenhuollossa voivat vaihdella suurestikin niin kutsutun valtaväestön tarpeista. Jo eri kulttuurien terveys- ja sairauskäsitykset voivat erota toisistaan ja tuoda mukanaan väärinkäsityksiä, kielieroista puhumattakaan. Näistä syistä terveydenhuollon organisaatioiden on huolehdittava henkilökuntansa kulttuuristen taitojen osamisesta, jotta hyvää hoitoa pystyttäisiin tarjoamaan myös eri kulttuuritaustaisille asiakkaille. Henkilökunnan hyvien kulttuuristen taitojen ansiosta myös erilaisen kulttuuritaustan omaavan työntekijän on helpompi sulautua työyhteisöön ja sen toimintaan. (Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta ETE-NE 2004, 10–11; Abdelhamid, Juntunen & Koskinen 2009, 21–22.)

2.5 Kansainvälisen vaihdon hyödyt opiskelijalle hoitotyön tutkimuksissa

Aikaisemmin tehdyistä hoitotyön tutkimuksista ilmenee, että kansainvälisestä vaihtokokemuksesta on ollut opiskelijalle moninaista hyötyä. Ulkomailla suoritetun kansainvälisen vaihdon ansiosta opiskelija kehittyy persoonallisesti. Hän oppii mukautumaan haasteisiin sekä selviytymään vaikeuksista (Koskinen 2003, 102–104). Henkiseen ja persoonalliseen kasvuun liittyen opiskelija kehittyy myös epävarmuuden sietämisessä sekä erilaisuuteen sopeutumisessa (Hosio 2008, 37; Koistinen 2002, 88–91; Koskinen & Tossavainen 2003, 373–377). Lisäksi kansainvälisellä vaihtokokemuksella on vaikutusta opiskelijan itseluottamuksen lisääntymiseen (Hosio 2008, 37; Koskinen 2005, 9, 11).

Kansainvälinen vaihtokokemus vaikuttaa myönteisesti myös opiskelijan ammatilliseen kasvuun. Vaihtokokemuksen ansiosta opiskelija oppii tunnistamaan oman ammatillisen kehitysvaiheen sekä pohtimaan rajojaan. Muiden maiden toimintatapojen näkeminen saa opiskelijan kiinnittämään enemmän huomiota eettisiin periaatteisiin: niiden toteutumiseen tai toteutumatta jäämiseen. (Koistinen 2002, 88–91.) Ammatillisen kasvun osalta kansainvälisellä vaihtokokemuksella on vaikutusta myös kliinisissä sekä käytännön taidoissa kehittymiseen. Lisäksi ammatillinen varmuus sekä valmius ammatillisten haasteiden kohtaamiseen lisääntyvät ulkomailla suoritetun vaihdon myötä. (Hosio 2008, 36.) Kuos-

masen ja Vainion (2010, 24) tutkimuksessa monikulttuurisen hoitotyön oppiminen koettiin tärkeimmäksi ammatillisessa kasvussa kehittyväksi tekijäksi.

Kansainvälisen vaihtokokemuksen ansiosta opiskelijan kulttuurisen herkkyyden oppiminen vahvistuu (Koskinen & Tossavainen 2003, 373–377). Vaihtokokemus lisää muiden kulttuureiden tuntemusta sekä parantaa vuorovaikutusta muista kulttuureista tulevien ihmisten kanssa (Hosio 2008, 38; Kuosmanen & Vainio 2010, 24). Vuorovaikutuksellisiin taitoihin liittyen ulkomailla suoritetulla vaihdolla on myönteinen vaikutus opiskelijan kielitaidon kehittymiseen (Hosio 2008, 39–40; Kuosmanen & Vainio 2010, 24). Hosion (2008, 34, 39) mukaan kansainvälinen opiskelu lisää myös motivaatiota opiskella vieraita kieliä sekä kehittää opiskelijan vuorovaikutustaitoja. Kansainvälinen vaihtokokemus lisää tietämystä siitä, millaista hoitotyö ja terveydenhuolto ovat muissa maissa. Tämän vuoksi myös mahdollisuus ulkomailla työskentelyyn valmistumisen jälkeen lisääntyy.

3 Hoitotyön opiskelijaohjaus käytännön harjoittelussa

3.1 Käytännön harjoittelun ja ohjauksen perustaa

Ammattikorkeakouluopintoihin kuuluvat tärkeänä osana ammattitaitoa edistävät käytännön harjoittelut. Harjoittelut toteutetaan ohjatusti, ja ohjaaja perehdyttää opiskelijan käytännön työtehtäviin. Käytännön harjoitteluissa opiskelija pääsee soveltamaan koulussa opittuja tietojaan ja taitojaan. (Ammattikorkeakoululaki 351/2003; Asetus ammattikorkeakouluista 352/2003.) Terveydenhuollon koulutusta säätelevät erilaiset lait ja asetukset sekä EU-direktiivit, joiden tarkoituksena on taata Suomessa laadukas terveydenhuoltojärjestelmä. Lakien ja asetusten avulla varmistetaan, että terveydenhuollon ammattihenkilöt koulutetaan työnsä edellyttämällä tavalla. (Romppanen 2011, 6–7; Sosiaali- ja terveysministeriö 2000; Opetusministeriö 2006. 9–10.) Sairaanhoidajan ammattiin johtava ammattikorkeakoulututkinto noudattaa EU-direktiivien säädöksiä, joiden tarkoituksena on varmistaa ammattipätevyden tunnustaminen kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi

2005/36/ETY, 77/452/ETY & 77/453/ETY). Terveysalan opiskelijoiden harjoitelluista ohjaavat sosiaali- ja terveysministeriön toimintaohjelma sekä opetusministeriön laatimat ammatilliset osaamistavoitteet. Toimintaohjelman ideana on kehittää opiskelijaohjausta ja sen rakenteita. Opetusministeriö linjaa osaamistavoitteissaan koulutuksesta valmistuvien ammatillista osaamista, keskeisiä opintoja sekä vähimmäisopintopisteet. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, 13–16; Opetusministeriö 2006, 9–12.) Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön alainen työryhmä on valmistellut suosituksia ohjeistamaan ohjattua harjoittelua. Suositusten tarkoituksena on tarjota tietoa terveysalan opiskelijoiden harjoittelun ohjauksesta sekä tukea terveydenhuollon työntekijöitä toteuttamaan, arvioimaan ja kehittämään ohjausprosessia. (Heinonen 2003, 13–15.)

Ammattikorkeakoulut vastaavat siitä, että opetussuunnitelmaan sisältyvä käytännön harjoittelu toteutetaan sille asetettuja vaatimuksia ja säädöksiä noudattaen (Heinonen 2003, 16). Ammattikorkeakoulun tehtävänä on järjestää hoitotyön opiskelijoille harjoittelupaikat sekä tehdä harjoittelupaikkakohtaiset koulutussopimukset. Harjoittelun voi suorittaa julkisissa ja yksityisissä toimintayksiköissä, kolmannella sektorilla sekä kansainvälisesti. (Ammattikorkeakoululaki 351/2003.) Terveysalalla käytännön harjoittelut muodostavat noin kolmasosan opetussuunnitelmasta ja ne ovat sisällytettyinä opintojaksoihin yhdessä teoriaopintojen kanssa. Käytännön harjoitteluille on luotu opintojaksoissa tavoitteet, toteutussuunnitelmat ja arviointikriteerit. (Paltta 2010, 9.) Toimintayksiköiden tehtävänä on varmistaa, että harjoittelu tarjoaa opiskelijalle tarkoituksenmukaisia oppimiskokemuksia käytännössä sekä huolehtii ohjauksen sujuvuudesta. Harjoittelun onnistumiselle olennaista on myös hyvä tiedonkulku koulun ja toimintayksikön välillä. Molemminpuolisella tiedottamisella organisaatioiden välillä tuetaan ja varmistetaan harjoittelun onnistumista. (Heinonen 2003, 13.)

3.2 Ohjauksen kriteerit ja merkitys

Asiantunteva ja laadullinen ohjaus on edellytys onnistuneelle käytännön harjoittelulle. Onnistunut ohjaussuhde auttaa opiskelijaa kehittymään ammatillisesti sekä sitoutumaan ammattialansa toimintaan. (Heinonen 2003, 24–27, 29; Ka-

jander 2007, 19–23.) Ohjattu harjoittelu tukee opiskelijan ammatillisen kasvun ja kriittisen ajattelun kehittymistä sekä vahvistaa työelämässä tarvittavia valmiuksia (Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä 2011, 4–5; Sulosaari 2010, 25). Käytännön harjoittelun ohjaajalla tarkoitetaan opiskelijan ohjauksesta vastuussa olevaa hoitajaa, jonka työyhteisö on nimennyt. Ohjaajan tehtävänä on huolehtia ohjauksen käytännön järjestelyistä osastolla. Ohjaaja suunnittelee harjoittelun toteutuksen, käy tavoitteet läpi yhdessä opiskelijan kanssa, toimii konkreettisenä ohjaajana sekä arvioi opiskelijan toimintaa. (Heinonen 2003, 14–19.)

Mykrän (2007,13–14) mukaan käytännön harjoittelun oppiminen tapahtuu yleensä opiskelijan laatimien tavoitteiden pohjalta. Opiskelija laatii tavoitteet oppilaitoksen opetussuunnitelman ammatillisiin osaamistavoitteisiin perustuen ja näyttää valmiit tavoitteet ohjaavalle opettajalleen sekä käytännön harjoittelun ohjaajalle. Harjoittelu suoritetaan aktiivisesti tavoitteisiin pyrkien. Mikäli tavoitteita ei ole, oppimisen ohjaaminen ja arviointi on vaikeaa.

Ohjauksen ytimenä on sosiaalinen vuorovaikutus, josta rakentuu opiskelijan ja ohjaajan välinen ohjaussuhde (Sulosaari 2010, 25). Jotta käytännön harjoittelun ohjaus olisi asiantuntevaa ja laadukasta, ohjaajina toimivien hoitajien tulee olla koulutettuja tehtävänsä. Ohjaajakoulutuksien järjestäminen auttaa työntekijöitä ohjausprosessissa. Ohjaajilla tulisi olla tietämystä oppimis- ja ohjausmenetelmistä, harjoittelujaksoista ja niiden tavoitteista sekä opiskelijoiden valmiuksista koulutuksen eri vaiheissa. (Heinonen, 2003, 17–19.) Saarikosken (2010, 13) mukaan ohjausta voidaan pitää yhtenä opetuksen osa-alueena. Ohjauksessa korostuu teoreettisen tiedon soveltaminen käytäntöön ja ohjaaja auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteyden teoreettisen tiedon ja opiskelijan omien toimintatapojen välillä. Näin ajateltuna ohjaus on prosessina henkilökohtaisempi kuin oppimiseen tähtäävä opetusprosessi. Ohjaus pitää sisällään laajan kokonaisuuden käytännön hoitotaitojen omaksumisesta aina oman ammatillisen kehityksen pohtimiseen saakka.

Palautteen saaminen käytännön harjoittelussa on tärkeää opiskelijan oppimisen kannalta. Ohjaajan yksi tärkeimmistä tehtävistä on antaa palautetta opiskelijalle

hänen toiminnastaan. (Mykrä 2007, 15–16.) Friskin (2007, 15) mielestä kehittävä palaute tulisi antaa niin, että opiskelija ymmärtää saamastaan palautteesta myös ehdotuksen toisesta toimintatavasta. Mykrän (2007, 15–16) mukaan kehittävä palautetta tulisi antaa säännöllisesti harjoittelun aikana. Palautteen antaminen ja siitä syntyvä keskustelu tulisi käydä kahden kesken, ohjaajan ja opiskelijan välillä. Palautteen ei tulisi olla syyttävää, vaan keskityttäisiin mieluummin keskustelemaan palautteesta ja sen vaikutuksista. Näin opiskelija oppii arvioimaan toimintaansa. Positiivista palautetta tulisi antaa herkästi, jotta opiskelija kokee edistyvänsä harjoittelussa. Ohjaaja ja opiskelija voivat yhdessä sopia, milloin palautetta annetaan ja sen tulisi olla molemminpuolista. Palautteen antamisessa tulisi rohkaista rehellisyyteen, ja palautetta tulisi hakea aktiivisesti.

Opiskelijan arviointi kuuluu ohjaajan tehtäviin ja on tärkeää, että ohjaaja on tietoinen opiskelijan arvioinnin periaatteista. Tieto opiskelijan osaamisen arviointikriteereistä tulee ohjaavalta opettajalta jo hyvissä ajoin harjoittelun alkua tai sen alussa. Arviointikriteerit muodostuvat sekä opetussuunnitelman osaamistavoitteista että opiskelijan omista tavoitteista harjoittelulle. Arviointikeskusteluun osallistuvat opiskelijaohjaaja ja mahdollisesti myös ohjaava opettaja. Arviointiin vaikuttavat opiskelijan itsearviointi ja arviointikeskustelut. Tavoitteena arvioinnissa on tukea opiskelijan ammattiosaamisen kasvua. (Mykrä 2007, 35–36.) Arviointikeskustelussa arvioidaan opiskelijan työprosessin hallintaa, kliinistä osaamista, teoreettista tietoa sekä oppimisen taitoja (Frisk 2010, 7, 16).

Käytännön harjoittelun ohjaajalla on tärkeä merkitys opiskelijalle, niin oppimisen kuin esikuvana toimimisen kannalta. Heinosen (2003, 30) mukaan hyvän ohjaajan ominaisuuksiin kuuluu erilaisten roolien omaksuminen. Myös Mykrän (2007, 11–12) mukaan erilaisten roolien käyttö edistää oppimista ja kehittymistä. Harjoittelun ohjaaminen ja ammatillisen kasvun tukeminen pitää sisällään opintojen ohjausta, ammatillisen kehittymisen tukemista, mallina ja esimerkkinä olemista, neuvomista, perehdyttämistä, työnopastusta, työnohjausta ja opetusta. Hyvä ohjaaja osaa ottaa erilaiset ohjausroolit huomioon myös harjoittelun eri vaiheissa; alkuvaiheessa opiskelijalle on tärkeää luoda turvallisuuden tunne, harjoittelun keskivaiheessa opiskelijalle annetaan tilaa oppimiseen, ja loppuvaiheessa opiskelija ymmärtää ammatin luonteen pohtimalla sitä yhdessä ohjaajan kans-

sa. Sulosaaren (2010, 29) mukaan hyvän ohjaajan ominaisuuksia ovat muun muassa ohjausmyönteisyys, ystävällisyys, joustavuus, selkeäkielisyys, rauhallisuus ja kärsivällisyys. Hyvä ohjaaja osaa myös antaa tilaa sekä antaa ja ottaa vastaa palautetta. Ohjaajan tulisi tiedostaa omat oppimis- ja opetuskäsitykset, oma arvomaailma ammattihenkilönä sekä omat ohjaamistavoitteet, ja osata tarpeen tullen arvioida ja kehittää niitä (Heinonen 2003, 32).

Karelia-ammattikorkeakoulu ja Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä ovat tehneet yhteistyössä VeTe-hankkeen kanssa (Vetovoimainen ja terveyttä edistävä terveydenhuolto) ”Harjoittelun ja työssäoppimisen ohjauksen laatuvaatimukset ja -kriteerit sosiaali- ja terveysalalle” -oppaan, jonka tarkoituksena on ohjata ja tukea opiskelijaohjausta oppilaitoksissa ja työpaikoilla. Oppaan tavoitteena on edistää sosiaali- ja terveysalan koulutuksen ja työelämän välistä yhteistyötä, yhtenäistää ja kehittää opiskelijaohjausta sekä taata laadukas ja turvallinen oppimisympäristö opiskelijalle. Oppaassa on laadittu laatuvaatimukset ja -kriteerit oppilaitosten ja organisaatioiden väliselle yhteistyölle, tiedonkululle, harjoitteluyksikölle oppimisympäristönä, ohjauksen lähtökohdille ja toteutustavoille, ohjaussuhteelle sekä erikseen velvollisuudet opiskelijalle, ohjaajalle sekä harjoittelusta vastaavalle opettajalle. Oppaan mukaan harjoittelun ohjaajan tulee sitoutua ja suhtautua myönteisesti velvollisuuteensa opiskelijaohjaajana sekä tukea ja arvioida opiskelija ammatillista kehittymistä ja oppimista. (Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä 2011, 4–5.)

3.3 Opettajan rooli harjoittelussa

EY-direktiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 89/595/ETY) mukaan terveydenhuollon opettajat ovat vastuussa yhdessä terveydenhuollon henkilöstön kanssa hoitotyön opiskelijoiden käytännön harjoittelusta ja sen sujuvuudesta. Käytännön harjoittelun opettajalla tarkoitetaan ammattikorkeakoulun opettajaa, joka on nimetty vastuuseen opiskelijan käytännön harjoittelusta (Oinonen 2000, 39). Käytännön harjoittelut ovat osa tutkintoon johtavia opintoja, joten harjoittelusta vastaavan opettajan on päätettävä harjoittelun arvioinnista ja hyväksymisestä (Paltta 2010, 9). Opettajan tehtävänä on pitää huolta, että opis-

kelijalla on riittävästi tietoa ja taitoa, joita käytännön harjoittelupaikka opiskelijalta edellyttää. Opettaja informoi harjoittelupaikkaa opintojakson tavoitteista ja osallistuu harjoittelun suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin yhdessä harjoittelun ohjaajan kanssa. Opettaja on mukana harjoittelun tavoite- sekä arviointikeskusteluissa ja pitää yhteyttä opiskelijaan käytännön harjoittelun ajan. (Heinonen 2003, 20–21.)

3.4 Ammatillinen osaaminen

Terveydenhuollon ammattilaiselta vaaditaan laaja-alaista osaamista. Erilaiset tutkimus- ja kehittämishankkeet, sosiaali- ja terveystieteelliset asiakirjat sekä toiminta- ja hoito-ohjelmat luovat tavoitteet sairaanhoitajan ammatillisen osaamisen kehittymiselle. Hoitotyön opiskelijalle käytännön harjoittelut ovat mahdollisuus kehittää omaa ammatillista osaamistaan ja asiantuntijuuttaan tavoitteiden pohjalta. (Opetusministeriö 2006, 15–16.)

Ammatillista osaamista voidaan kuvata prosessina, jossa opiskelija kokoaa koulussa ja käytännön harjoittelussa opittuja tietoja ja taitoja yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Ammatillisen osaamisen kokonaisuuteen liittyy keskeisesti myös opiskelijan persoonallinen kehitys ja tunne-elämän kokemukset. Lisäksi prosessiin vaikuttavat opiskelijan harjoittelupaikka ja siellä suoritettavat työtehtävät sekä harjoittelupaikan vaatimukset. (Mykrä 2007, 9.) Osaamisen tulisi perustua laajaan tietoperustaan, käytännölliseen osaamiseen sekä sosiaalisiin taitoihin. Näyttöön ja tutkimuksiin perustuva tieto tulisi olla hoitotyön toiminnan perustana. Ammatilliseen osaamiseen liittyy olennaisesti myös ammattitoiminnan arviointi ja kehittäminen. (Opetusministeriö 2006, 15–16.)

Opetusministeriö on asettanut sairaanhoitajan ammatilliselle osaamiselle tavoitteet, jotka koostuvat seuraavista osa-alueista: eettinen toiminta, terveyden edistäminen, hoitotyön päätöksenteko, ohjaus ja opetus, yhteistyö, tutkimus- ja kehittämistyö sekä johtaminen, monikulttuurinen hoitotyö, yhteiskunnallinen toiminta, kliininen hoitotyö ja lääkehoito. Nämä asetetut tavoitteet ohjaavat ammat-

tikorkeakouluja hoitotyön opiskelijoiden kouluttamisessa. (Opetusministeriö 2006, 63–70.)

Karelia-ammattikorkeakoulu on muokannut opetusministeriön asettamista ammatillisista osaamistavoitteista hoitotyön koulutusohjelmaan omat osaamiskompetenssit. Koulutusohjelman opiskelijat käyttävät näitä kompetensseja käytännön harjoitteluidensa pohjana. Karelia-ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelmassa käytännön harjoittelut muodostavat opetussuunnitelmasta noin kolmanneksen. Osaamiskompetenssit ovat hoitotyön asiakkuusosaaminen, terveyden edistäminen, kliinisen hoitotyön osaaminen, palveluympäristöosaaminen, oppimisen taidot, eettinen osaaminen, työyhteisöosaaminen, innovaatioosaaminen ja kansainvälisyysosaaminen. (Karelia-ammattikorkeakoulu 2013.) Seuraavassa kappaleessa kerrotaan lyhyesti, mitä osaamisalueet pitävät sisällään.

Hoitotyön asiakkuusosaaminen perustuu potilaan kokonaisvaltaiseen ja asiakaslähtöiseen hoitotyöhön. Sen ajatuksena on osata toimia eri-ikäisten ja eri kulttuureista tulevien asiakkaiden kanssa. **Terveyden edistäminen** pitää sisällään hoitotyössä tapahtuvan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen sekä sen ylläpitämisen. Hoitotyön opiskelijan tulee käyttää terveyden edistämisen keskeisiä menetelmiä ja tuntea teoreettiset lähtökohdat. Osaamisalueeseen kuuluu myös potilaan ohjaaminen. **Kliinisen hoitotyön osaaminen** rakentuu potilaan hoidon suunnittelusta, näyttöön perustuvasta toiminnasta, hoitotyön päätöksenteosta, lääkehoidosta sekä hoitotyön auttamismenetelmien hallitsemisesta. **Palveluympäristöosaaminen** on potilaan hoito- ja palveluprosessista vastaamista. Palveluympäristöosaaminen on myös monikulttuurisessa työyhteisössä toimimista sekä hoitotyön kehittämiseen osallistumista. **Oppimisen taidot -osaamisalue** pitää sisällään oman oppimisen arvioimista ja kehittämistä sekä uuden tiedon hankkimista, mutta myös tiedon kriittistä arvioimista. **Eettinen toiminta** sairaanhoitajan työssä perustuu ihmisoikeuksiin, sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön ja hoitotyön eettisiin ohjeisiin. Opiskelijan tulee osata ottaa vastuu omasta toiminnastaan. **Työyhteisöosaaminen** on toimimista moniammatillisen työyhteisön jäsenenä ja osallistumista työelämän viestintä- ja vuorovaikutustilanteisiin. Työyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja tieto- ja vies-

tintätekniikan hyödyntäminen oman alansa tehtävissä ovat myös osa osaamis-
aluetta. Ongelmanratkaisu ja hoitotyön työtapojen kehittäminen ovat osa **inno-
vaatio-osaamista**, ja se pitää sisällään myös projekti- ja hanketyöskentelyn
taidon. **Kansainvälisyysosaaminen** puolestaan opettaa monikulttuuriseen yh-
teistyöhön sekä siihen tarvittavaa kielitaitoa. (Karelia-ammattikorkeakoulu
2013.)

4 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimustehtävät

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata hoitotyön opiskelijoiden koke-
muksia opiskelijaohjauksesta käytännön harjoittelussa kansainvälisen vaihdon
aikana. Tehtävänä on selvittää, millaista ohjausta opiskelijat ovat saaneet käy-
tännön harjoittelussa sekä miten ohjaus on vaikuttanut opiskelijan ammatillisen
osaamisen kehittymiseen. Lisäksi pyrkimyksenä on selvittää, miten kansainväli-
sen vaihdon aikaista ohjausprosessia voitaisiin kehittää.

Tehtävät:

1. Millaista opiskelijaohjausta hoitotyön opiskelijat ovat saaneet käytännön har-
joittelussa kansainvälisen vaihdon aikana?
2. Miten käytännön harjoittelun opiskelijaohjaus kansainvälisen vaihdon aikana
on vaikuttanut opiskelijan ammatillisen osaamisen kehittymiseen?
3. Millä keinoin kansainvälisen vaihdon käytännön harjoittelun ohjausprosessia
voitaisiin kehittää?

5 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteutus

5.1 Tutkimusmenetelmä

Laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan joukkoa erilaisia tutkimuskäytäntöjä, kuten aineistonkeruu- ja analyysimenetelmiä (Metsämuuronen 2000, 9). Ominaisista laadulliselle tutkimukselle ovat ihmisen kokemusmaailman merkitysten ja hänen elämänsä tutkiminen ja ymmärtäminen. Lisäksi laadullinen tutkimus pyrkii tarkastelemaan tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 156–158.)

Opinnäytetyölle valittiin kvalitatiivinen eli laadullinen lähestymistapa, koska tarkoituksena on saada selville hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia tutkittavasta aiheesta. Tavoitteena on ymmärtää opiskelijoiden kokemusten pohjalta millaista opiskelijaohjaus on ollut, miten se on vaikuttanut ammatilliseen osaamiseen ja onko siinä mahdollisesti ilmennyt kehitettävää. Laadullinen lähestymistapa mahdollistaa edellä mainittujen tutkimustehtävien tutkimisen.

5.2 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmään haluttiin Karelia-ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoita, jotka olivat olleet kansainvälisessä opiskelijavaihdossa vuosien 2011–2013 välisenä aikana. Kriteeriksi lisättiin vähintään kolmen kuukauden mittainen vaihtojakso, sillä opinnäytetyössä ei haluttu tutkia lyhyemmän mittaisen vaihdon ohjauskokemuksia. Opiskelijavaihdon aikana opiskelijat olivat suorittaneet yhden tai kaksi käytännön harjoittelua.

Opinnäytetyö sai suunnitteluvaiheessa toimeksiannon Karelia-ammattikorkeakoululta. Kansainvälisessä vaihdossa olleiden opiskelijoiden yhteystietojen saaminen edellytti toimeksiantosopimuksen (liite 1) laatimista ja allekirjoittamista. Yhteystietojen saamisen jälkeen opiskelijoille lähetettiin sähköpostitse saatekirje (liite 2), johon saatiin vastaus kahdelta opiskelijalta. Lisäksi

kolme opiskelijaa lupautui haastateltaviksi opinnäytetyön tekijöiden omien kontaktien kautta.

Alun alkaen suunnitelmissa oli, että tutkimukseen valitaan hoitotyön opiskelijoita, jotka ovat olleet opiskelijavaihdossa Euroopassa, mutta koska vastauksia saatiin niukasti, tämä kriteeri poistettiin. Lopullinen kohderyhmä muodostui siis viidestä hoitotyön opiskelijasta, jotka olivat olleet opiskelijavaihdossa ympäri maailmaa ja suorittaneet siellä yhden tai kaksi käytännön harjoittelua. Tutkimusluvan tarve selvitettiin Karelia-ammattikorkeakoululta, eikä sitä tämän kokoiselle kohderyhmälle tarvittu.

5.3 Tutkimusaineiston keruu ja käsittely

Aineisto kerättiin yksilöhaastatteluilla haastatteleamalla viittä hoitotyön opiskelijaa. Haastattelumenetelmänä käytettiin teema- eli puolistrukturoitua haastattelua. Tässä menetelmässä haastattelussa on tietyt ennalta määritellyt teemat, jotka toimivat haastattelun runkona ja ohjaavat keskustelua. Teemahaastattelussa ei käytetä yksityiskohtaisia kysymyksiä tai vastausvaihtoehtoja, minkä ansiosta haastateltavan omakohtainen kokemus ja näkemys aiheesta pääsevät paremmin esiin. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 47–48.) Haastattelun teemat valitaan siten, että tutkimustehtäviin saataisiin haastatteluista saadun aineiston avulla vastattua (Vilka 2005, 101). Keskeistä teemahaastattelussa on ottaa huomioon haastateltavien tulkinnat asioista sekä merkitykset, joita he asioille antavat (Hirsjärvi & Hurme 2010, 48).

Opinnäytetyön haastattelumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua sen yksilön kokemusta korostavan ominaisuuden vuoksi. Lisäksi haastattelulle haluttiin saada jäsenystä teemojen avulla, jotta aihe ei laajenisi liikaa. Teemat auttavat pysymään tiettyjen aihepiirien sisällä estämättä kuitenkaan haastateltavien omien kokemusten esilletuomista. Ennalta valitut teemat eivät myöskään sulje uusien näkökulmien ilmaantumisen mahdollisuutta haastatteluiden aikana. Koska opinnäytetyön aiheesta ei ole paljoa aiemmin tutkittua tietoa, on uusien nä-

kökulmien mahdollinen ilmaantuminen aineistoa analysoidessa tärkeää ottaa huomioon.

Haastattelun runko (liite 3) lähetettiin kaikille haastateltaville muutamaa päivää ennen haastatteluita, jotta haastateltavat pystyivät tutustumaan teemoihin etukäteen. Runko päätettiin lähettää luettavaksi ennen haastatteluita, koska osalla haastateltavista vaihdossa olosta oli ehtinyt kulua aikaa jo pari vuotta. Näin haastateltavat pystyivät palauttamaan vaihdossa tapahtuneita asioita mieleen ja miettimään vastauksia teemoihin ennakkoon. Haastattelut pidettiin maaliskuun 2014 alussa. Ennen varsinaisia haastatteluita pidettiin esihaastattelu. Esihaastattelun avulla voidaan testata haastattelurungon toimivuutta sekä saadaan selville haastatteluihin keskimääräisesti kuluva aika (Hirsjärvi & Hurme 2010, 72). Haastattelun runko koettiin esihaastattelun perusteella toimivaksi, ja aikaa haastatteluun kului noin puoli tuntia. Esihaastattelua ei esihaastateltavana toimineen pyynnöstä äänitetty eikä sitä analysoitu.

Haastattelut pidettiin haastateltaville tutussa ympäristössä sisätiloissa. Ne suoritettiin siten, että haastattelijana jokaisessa haastattelussa toimi sama henkilö, toinen opinnäytetyön tekijöistä. Toinen tekijä kirjasi huomioita ylös ja esitti täydentäviä kysymyksiä. Opinnäytetyön tekijät olivat opetelleet teemat sekä niihin liittyvät kysymykset ulkoa, mutta haastattelijalla ja haastateltavilla oli haastattelun runko käytettävissä helpottamassa haastattelun etenemisen seuraamista. Rungossa oli lueteltuna ammatillisen osaamisen alueet, ja lisäksi haastatteluisa käytettiin apuna Karelia-ammattikorkeakoulun Internet-sivuilta tulostettuja osaamisalueiden kuvauksia. Ennen haastatteluiden alkua haastateltavilta kysyttiin suullinen suostumus haastatteluun. Varsinaiset haastattelut tallennettiin kahdella äänityslaitteella. Haastatteluiden tallentamisen ansiosta haastattelut saadaan sujumaan nopeammin ja keskeytyksettä. Keskustelusta saadaan luontevampaa ja vapautuneempaa, kun haastattelijan ei tarvitse keskittyä kirjamaan vastauksia ylös. Lisäksi tallentamisen ansiosta haastatteluista saadaan säilytettyä kaikki oleellinen tieto. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 92.) Haastateltavat eivät reagoineet äänityslaitteeseen kielteisesti eivätkä näyttäneet jännittävän laitteen olemassaoloa. Äänitallennetta viidestä haastattelusta kertyi yhteensä noin 140 minuutin verran.

Haastatteluiden jälkeen aineisto litteroitiin eli muutettiin tekstimuotoon heti seuraavien päivien aikana. Aineiston litteroiminen mahdollisimman pian haastattelujen jälkeen mahdollistaa aineiston tuoreena pysymisen. Tällöin myös haastatteluiden täydentäminen on helpompaa tarpeen niin vaatiessa (Hirsjärvi & Hurme 2010, 135). Litterointi auttaa tutkimusaineiston analysoinnissa helpottaen tutkimusaineiston läpikäyntiä, ryhmittelyä ja luokittelua. Lisäksi se syventää tutkijan suhdetta aineistoon, jolloin tutkija sisäistää aineistonsa paremmin. (Vilka 2005, 115.) Haastattelut litteroitiin Microsoft Word -tekstinkäsittelyohjelmalla. Litterointi tehtiin puhekielellä ja sanatarkasti lukuun ottamatta joidenkin täytesanojen poistamista. Samalla aineistosta anonymisoitiin kaikki haastateltavien tunnistamisen mahdollistavat tiedot. Litteroitua aineistoa haastatteluista kertyi yhteensä 22,5 A4-sivua kirjaisinlajilla Arial, kirjaisinkoolla 12 rivivälin ollessa 1. Koska molemmat opinnäytetyön tekijät litteroivat haastatteluista, sovittiin edellä mainitut litterointia ohjaavat asiat yhdessä ennen litteroinnin aloittamista. Yhden haastattelun puhtaaksi kirjoittamiseen kului aikaa keskimäärin kolme tuntia.

5.4 Tutkimusaineiston analysointi

Kvalitatiivisen tutkimuksen teemahaastattelun analyysin yhtenä perusmenetelmänä on teemoittelu, jossa aineistosta pyritään muodostamaan ja hahmottamaan keskeisiä aihepiirejä eli teemoja. Teemoittelu alkaa litteroinnin jälkeen, jolloin tekstistä etsitään haastatteluja yhdistäviä ja erottavia teemoja. Löydetyt teemat voivat muistuttaa teemahaastattelurungon teemoja, mutta aineistosta voi löytyä myös uusia teemoja, joita haastateltavat ovat itse tuoneet esille. Tästä syystä litteroitua aineistoa tulee tarkastella aineistolähtöisesti sekä ennakkoluolettomasti. Teemojen muodostamiseen voidaan käyttää monia apukeinoja, joista yleisimmät ovat koodaus, kvantifiointi ja tyyppikertomukset. Aineistosta muodostettujen teemojen alle kootaan haastattelujen kohtia ja sitaatteja, joissa puhutaan kyseenomaisesta teemasta. Näin saadaan järjesteltyä aineisto omiin teemoihinsa. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006).

Opinnäytetyössä käytettiin analyysin menetelmänä teemoittelua. Teemoittelu on looginen jatkumo teemahaastattelulle, jossa haastattelurunko on jäsenneily teemojen avulla.

Ensimmäisenä litteroitu aineisto luettiin usean kerran läpi, jotta aineisto tuli tutuksi. Sen jälkeen teemoja alettiin etsiä aineistolähtöisesti litteroiduista haastatteluista. Teemoittelussa löytyneet teemat muistuttavat haastattelurungon teemoja eikä uusia teemoja noussut esiin. Teemojen selkeydyttyä kunkin teeman alle koottiin kustakin haastattelusta kohdat, joissa puhuttiin kyseisestä teemasta. Sen jälkeen luotiin ala- ja yläluokat opinnäytetyön tutkimustehtävien mukaisesti (liite 4).

6 Tutkimuksen tulokset

6.1 Ohjaus

Ensimmäisenä tutkimustehtävänä oli selvittää, millaista opiskelijaohjausta hoitotyön opiskelijat ovat saaneet käytännön harjoittelussa kansainvälisen vaihdon aikana. Tutkimustehtävää lähdettiin selvittämään kysymyksillä harjoittelun ohjaajasta ja työskentelystä harjoittelupaikassa, kulttuuristen tekijöiden huomioimisesta ja niiden vaikutuksesta sekä harjoittelun ohjavalta opettajalta ja kohde-maan yhteistyöorganisaatiolta saadusta ohjauksesta ja tuesta.

6.1.1 Ohjaaja ja työskentely harjoittelupaikassa

Sillä, oliko opiskelijalle nimetty ohjaaja harjoittelupaikassa, oli merkitystä ohjaukseen saamiseen ja työskentelyyn. Osalle tämän tutkimuksen haastateltavista oli nimetty oma ohjaaja tai ohjaajat, aivan kuten Suomessakin. Haastatteluista kävi myös ilmi, että sama ohjaaja saattoi toimia ohjaajana useammalle opiskelijalle.

”Sieltä oli valittu mulle ja tälle miun kaverille, kenen kanssa siellä olin, niin nimeltä kaksi tai... yks viiva kaks ohjaajaa, kenenkä kanssa myö liikuttiin siellä eriksseen, ja hyö ohjasivat ja neuvovat.”

”Meille oli nimetty ohjaaja, tavallaan hän oli irrottautunut ihan muista työkuvioista ainoastaan meitä varten olemaan siellä.”

Ne haastateltavat, joilla oli oma ohjaaja, työskentelivät yleensä samoissa vuoroissa ohjaajansa kanssa. Työskentely sisälsi vaihtelevasti oman ohjaajan ja muiden hoitajien kanssa työskentelyä sekä itsenäistä työskentelyä. Kaikki saivat ohjaajaltaan ohjausta, vaihtelevissa määrin.

”... pääsääntöisesti kyllä tein samoja työvuoroja.”

”... tein samoja vuoroja ohjaajan kanssa. Sain valita ite, mutta halusin tehdä samoja työvuoroja.”

”... ruettiin tekemmään sitä työtä, et joko yhdessä sen ohjaajan kanssa tai sitten itsenäisesti.”

”Yleensä minä työskentelin niitten paikallisten ns. lähihoitajien kanssa siellä enemmän, koska sairaanhoitajalla oli yksinään niin paljon sitä paperityötä. Eliikkä ohjaajan kanssa kävin aina välillä kysymässä neuvoa ja keskustelemassa.”

”... oikeastaan olin koko ajan ohjaajan kanssa... Se kyllä koko ajan anto sitä ohjausta, mutta myös kysy, että haluatko, että ohjaan sinua jollain tavalla vai haluatko tehdä itsenäisesti.”

Osalle haastateltavista ohjaajaa ei ollut nimetty lainkaan, ja yhdelle ohjaajan roolissa toimivat paikallisen yhteistyökoulun opettajat. Ohjaajan puuttumista pohdittiin johtuvaksi muun muassa sillä, ettei harjoittelupaikka ollut valmistautunut opiskelijoiden tuloon.

”Ei ollu ohjaajia nimettynä. Eikä varmaan ollu kovin tietosia ne hoitajat, että sinne on ylipäättänsä kettään tulossakaan.”

”Meillähän ei ollu siis oikeestaan varsinaisia ohjaajia, että meillä kävi ne opettajat siellä koululla.”

Ne, joille ei ollut nimetty omia ohjaajia, tekivät heille määrättyjä vuoroja eri hoitajien tai paikallisten opiskelijoiden kanssa.

”... ne opettajat yleensä valjasti jonku opiskelijakaverin siihen, että huolehi sie tästä opiskelijasta, että vastaile sen kysymyksiin ja selvitä ja ota mukkaan.”

”... aina vaan tyrkyttäyty jonkun mukkaan, tai sitten kun enemmän oli ollu niin sitten ei tarvinnu niin tyrkyttäytyty, vaan pysty ollee tiettyjen hoitajien mukana.”

Ohjaajan puuttuminen koettiin pääsääntöisesti kielteiseksi seikaksi, sillä opiskelijat kokivat itsensä ajoittain enemmän haitaksi kuin hyödyksi tai täysin toimettomiksi. Kun ohjaajaa ei ollut ennalta nimetty, ilmeni hoitajien keskuudessa myös ohjattavaksi ottamisen välttelyä. Lisäksi haastateltavat toivat ilmi, että oma aktiivisuus korostui ohjauksen puutteen vuoksi.

”Alussa tietysti oli vähän semmosta, että tuntu että enemmän on haitaks siellä. Et jotkut yritti vältellä sitä että ei tarvii ottaa ohjattavaks.”

”... ei niinku päässy osallistumaan et ku myö vaan pälisteltiin siellä seinän vieressä ni se oli pidemmän päälle aika tylsää.”

”... ohjausta ei saanu ni sitte että joutu tekemään niin paljon ite. Ja jos halus päästä johonkin mukkaan ni piti olla ite tosi aktiivinen.”

6.1.2 Kulttuuriset tekijät

Se, että on opiskelija toisesta maasta, voi vaikuttaa ohjaukseen tai muuhun kohteluun harjoittelupaikassa. Osalla haastateltavista vaihto-opiskelijuus huomioitiin ohjauksessa siten, että oltiin kiinnostuneita eri maiden erilaisista työskentelytavoista sekä keskusteltiin kulttuurieroista. Osalla vaihto-opiskelijuuden huomioiminen tarkoitti taas sitä, että vaihto-opiskelijat eivät tehneet samalla lailla käytännön hoitotyötä kuin esimerkiksi kohdemaan opiskelijat.

”... halusivat tietää Suomesta kaikenmaailman asioita, tai sitä, että mitenkä Suomessa esimerkiks hoijetaan näitä hoitotyön asioita.”

”... aika paljon keskusteltiin näistä kulttuurieroista. ... paljon keskusteltiin molemmissa harkoissa siitä, että miten meillä tehtäs niinku Suomessa tää asia.”

”Otettiin huomioon, ja meitä ei tavallaan otettu siihen käytännön hoitotyöhön mukkaan ollenkaan.”

Osa haastateltavista toi esille, ettei vaihto-opiskelijuus vaikuttanut ohjaukseen eikä asiaa juuri huomioitu muutenkaan. Heitä kohdeltiin harjoittelupaikassa kuten paikallisiakin opiskelijoita. Tällöin myös ymmärrys erilaiseen tapaan tehdä työtä saattoi puuttua.

”... tiettiin, että on muualta, mutta ei tavallaan niin kun sitten esimerkiks sitä, että asioita voijaan tehdä eri paikassa eri tavalla.”

”... ei minun mielestä mitenkään otettu huomioon, mut silleen et ei se ollu paha asia mutta minnuu koheltiin niinku muitaki opiskelijoita siellä.”

Haastateltavilla pääasiallisena kommunikaatiokielenä harjoittelussa oli englanti. Auttavana kommunikaatiokielenä saattoi olla lisäksi kohdemaan äidinkieli. Kommunikaatiokielen vaikutuksesta ohjaukseen saatiin kahdenlaisia vastauk-

sia. Osalla haastateltavilla oli vahva yhteinen kommunikaatiokieli ohjaajiensa kanssa, ja tällöin vaikutus ohjaukseen oli myönteinen.

”Siis hyöhän puhuivat erittäin hyvää englantia, ne mejän ohjaajat.”

”... oli meillä kuitenkin joku yhteinen kommunikaatiokieli, et se niinku helpotti huomattavasti.”

”... ohjaaja, ni se kyllä piti huolen siitä, että varmasti kaikki asiat meni perille. Ikinä ei jätetty mitään auki silleen... Se vaan aina englanniks varmisti, että ymmärsithän koko jutun mitä äsken sanoin...”

Ne haastateltavat, joilla ei ollut ohjaajiensa tai muiden hoitajien kanssa vahvaa yhteistä kommunikaatiokieltä, toivat esille, että vuorovaikutus ja näin ollen myös ohjaus vaikeutui. Ohjausta sai vain välttämättömissä asioissa; mitään ”ylimääräistä” ohjaajat eivät kertoneet.

”... olihan se vähän hankalaa, kun ei sitä ymmärrystä löytynyt. ... kännykästä katto jottain tiettyjä sanoja tai sitten vaan yritti näyttää.”

”... se paikallisten englantia on niin huonoa ja sitte välttämättä kaikki sairaanhoitajat ei puhunu enkkua... Kyllä ne tietysti sitte yritti selittää ku sano, että en ymmärrä enkä saa tästä asiasta niinku yhtään kiinni.”

”Kyllä hirmu paljon vaikuttaa se, jos sitä yhteistä kieltä ei kaikkien kanssa ollu... Ne hoitajat, jotka huonosti puhu englantia, niin ei ne sitten tavallaan mitään ylimäärästä yrittänyt selittää.”

6.1.3 Ohjaava opettaja

Haastateltavilla oli ulkomailla suoritettaville harjoitteluilleen ohjaava opettaja Suomessa. He olivat yhteydessä ohjaavaan opettajaan vain lähinnä harjoitteluil-

le laatimiensa tavoitteiden lähettämisen vuoksi. Kun ongelmatilanteita ei tullut, opiskelijat eivät olleet muuten yhteydessä ohjaaviin opettajiin, eivätkä opettajat opiskelijoihin.

”Ne tavoitteet ihan vaan lähetettiin ja siinäpä se oikeestaan oli sitten. Että ei hirvveesti ollu mittään muuta yhteistyötä sen opettajan kanssa.”

”Kun ei tullu mittään ongelmatilanteita, niin ei tarvinnu ottaa yhteyttä erikseen. Paitsi ainoastaan sillon, kun harjottelun tavoitteet piti lähettää harjottelun alussa...”

Haastateltavat kokivat ohjaavan opettajan ohjauksen vähäiseksi. Osa koki, että ohjaus oli liian vähäistä ja huonoa, kun taas osa koki saaneensa olosuhteisiin nähden riittävästi ohjausta, vaikka se vähäistä olikin. He, jotka saivat mielestään riittävästi ohjausta, kokivat, ettei opettaja olisi Suomesta käsin voinut ohjata enemmän tai vaikuttaa muihin vaihdossa tapahtuviin asioihin.

”Se oli se harjottelun vastaava opettaja tavallaan, mutta ei miun mielestä heidän puoleltaan sitten tullu minkkäänlaista ohjausta.”

”Tää ohjaus oli aika huonoo koko prosessin ajan. ... koulun kv-koordinaattori, niin hän anto tukkee, mut tää ohjaava opettaja ei.”

”No kyllä sen verran mitä sieltä käsin pysty saamaan (ohjausta/tukea) ni sain. Että ehkä sen verran eksoottinen oli se harjottelua, että ois aika vaikeeta saaha Suomesta käsin enemmän sitä ohjausta.”

”... mut sit tavallaan, et miten ne ois voinu mihinkkään vaikuttaa, tai hirvveesti niin ku auttaa, ni en tiä oisko siitä ollu mittään hyöttyy.”

6.1.4 Yhteistyöorganisaatio ja yhteyshenkilö

Osalla haastateltavista opiskelijoista oli kohdemaassa harjoittelupaikkansa lisäksi yhteistyökoulu, jossa opiskelijoilla oli yksi tai useampi yhteyshenkilö. Yhteyshenkilönä toimi joko koulun kansainvälisyysvastaava tai opettaja. Haastateltavat saivat heiltä tukea jokapäiväiseen elämään liittyen. Harjoitteluun liittyvää tukea tai ohjausta yhteyshenkilöiltä saatiin vähemmän.

”... en silleen varsinaisesti semmosta harjotteluun liittyen tukkee, mutta totta kai hän oli hirmu semmonen kiinnostunu miten meillä muuten mennee...”

”... jos meillä oli jottain asiaa nii ohjattiin sen vararehtorin kanssa sinne. Se puhu hyvää englantii ja se halus auttaa.”

”... semmonen hoitotyön professori... Se välillä aina lähetteli mulle tekstiviestejä et miten mennee...”

Osalla haastateltavista kohdemaassa ei ollut muuta yhteistyöorganisaatiota, kuin harjoittelupaikkana toimiva yhteistyösairaala. Siellä opiskelijoilla oli joko erillinen yhteyshenkilö tai opiskelijan oma ohjaaja toimi yhteyshenkilön tehtävässä. Heiltä saadun ohjauksen ja tuen määrä koettiin vähäiseksi.

”Se oli suorraan se sairaala, minne menttiin, et ei ollu mikkään koulu siellä välissä. Ja yhteyshenkilö oli semmonen huonosti suomea puhuva ajanvaraaja...”

”Vain ohjaaja paikanpäällä.”

”Se vaan oli, et hän on tässä tukihenkilönä, mutta hän ei oo niin kun mejän äiti eikä ohjaa meitä tai auta meitä, kun vasta sitten, jos joku must-tilanne tulee.”

6.2 Ammatillinen osaaminen

Opinnäytetyön toisena tutkimustehtävänä oli selvittää miten käytännön harjoittelun opiskelijaohjaus kansainvälisen vaihdon aikana on vaikuttanut opiskelijan ammatillisen osaamisen kehittymiseen. Tutkimustehtävää lähdettiin selvittämään kysymyksillä harjoittelun tavoitteista, osaamisen tason huomioimisesta, palautteenannosta ja ammatillisten osaamisalueiden kehittymisestä.

6.2.1 Harjoittelun tavoitteet ja osaamisen taso

Haastateltavat laativat harjoitteluihin osaamiskompetenssien mukaiset tavoitteet, jotka lähettivät ohjaavalle opettajalleen Suomeen. Eroja kuitenkin löytyi tavoitteiden esittämisessä ja niiden huomioinnissa harjoittelupaikassa. Toisaalta tavoitteiden huomiotta jättäminen johtui oman ohjaajan puuttumisesta, toisaalta taas vaihtomaan hoitotyön koulutuksen erilaisuudesta.

”... kun tavallaan ei oo sitä ohjaajaa, niin ei myö sitten niitä tavoitteitaakaan kaikille ruettu tai minnekkään esille laitettu eikä oikeesttaan kettään kiinnostanukkaan.”

”Kyllä mie niitä näytin niille, mutta niillä ei niinku oo semmosta kulttuurია siellä. Nii sitten niitten oli ehkä vähän vaikkee jotenki päästä siihen mukkaan.”

Toisilla haastateltavilla tavoitteet näytettiin harjoittelussa ohjaajalle ja tavoitteet otettiin huomioon hyvin tai osittain. Opiskelijan laatimia tavoitteita pyrittiin toteuttamaan harjoittelupaikassa.

”... kyllä ne silleen huomioitiin, molemmissa harjoittelussa ne kyseli välillä, että onhan tullu varmasti tarpeeks niitä tehtyä niitä mitä pitikin.”

”Et ilmeisesti nää toiset opiskelijat ei tehny tämmösiä tavoitteita, et niitä vähän ihmetelttiin et minkä takia semmoset pittää ollakkii.”

Haastateltavilta kysyttiin heidän osaamisensa tason huomiointia harjoittelussa. Saadut vastaukset voidaan jakaa kahteen ryhmään. Opiskelijoiden joko oletettiin osaavan paljon tai osaamisen taso aliarvioitiin. Oletus siitä, että opiskelija osaa jo kaiken johtui suurimmaksi osaksi sairaanhoitajakoulutusten erilaisuudesta. Suomessa sairaanhoitaja valmistuu kolmessa ja puolessa vuodessa, mutta haastateltavien vaihtomaissa sairaanhoitaja saattoi valmistua jo kolmessa vuodessa, ja siitä syystä opiskelijan osaamisen taso arvioitiin liian korkealle.

”.. sitten kun vastasi, että on kolmannen vuoden opiskelija, niin hyö käsittivät sen sitten niin, että on oikeesti käytännössä melkein valmis hoitaja, että ethän sinä mittään ohjausta enää tarvitse, et ossaat tehdä kaiken itsenäisesti ja tälleen.”

”Siellä kolmeen vuoteen valmistuu sairaanhoitajat ja sitte minä olin niinku valmistumaisillaan oleva sairaanhoitaja niille. He kyllä oletti, että minä ossaan silleen hommat hoitaa. Niinku ihan kaikki.”

Osa haastateltavista koki, että omaa osaamista aliarvioitiin. Syyksi pohdittiin vaihtomaan huonoa Suomi-tuntemusta.

”Miusta vaikutti, että ne piti meitä ns. vajjaina, vaikka täällähän on tää hoitotyö kehittyny paljon enemmän kun siellä vaihtomaassa, niin ne kuvitteli että ne siellä handlaa kaikki asiat niin kun paremmin kun myö.”

6.2.2 Palautteen ja ohjauksen vaikutus ammatilliseen osaamiseen

Palautteen saaminen on tärkeä osa käytännön harjoittelua. Haastateltavien palautteen saanti erosi toisistaan. Palautetta saatiin harjoittelun aikana usein heti oppimistilanteen jälkeen. Palaute, jota saatiin, oli rakentavaa ja asiallista.

”Sen palautteen sai aina suorraan niissä tilanteissa, kun tehtiin jotain, niin aika hyvin.. tosi silleen asiallisesti se palaute annettiin.”

”Se tuli heti se palaute, kun teki jottain.”

”... ylleensä aina kun oli joku keissi mitä piti tehdä ni sitten sen jälkeen heti niinkun käytiin semmonen keskustelu, että miten meni ja mitä ois voinu tehdä paremmin.”

Osa haastateltavista sai palautetta kirjallisena harjoittelun jälkeen sekä harjoittelun lopussa tapahtuvassa palautekeskustelussa. Harjoittelun jälkeen saadusta palautteesta katsottiin olevan hyötyä osaamisen kehittymisen kannalta. Kaikki eivät kuitenkaan saaneet palautetta ollenkaan ja kokivat siksi turhautumista harjoittelua kohtaan.

”Semmonen lyhyt keskustelu, et miten meni ja sitte he näytti ku olivat tehneet nää arviointilomakkeet, että tämmösiä asioita laiteltiin tänne ja numeroks aateltiin tätä... Niistä oli kyllä silleen kiva kahtoa että mitä ovat kirjoitelleet nii ja uskosin, että niistä oli jonki tasosta hyötyäkin.”

”Myö yritettiin pyytää sitä monta kerttaa, viettiin ne lomakkeet sinne täytettäväks ja ne luvattiin täyttää, et ”joo, kyllähän myö teille palautetta annetaan”, mut ei sitä vaan koskkaan annettu.”

”Noku ei siellä oikeen ollu semmosta kulttuuria. Ni en kysellykkään sitte.”

Opiskelijoiden kokemukset ohjauksesta ja sen vaikutuksesta ammatilliseen osaamiseen olivat moninaisia. Toisilla ohjaus oli vähäistä, eikä vaikutusta ammatilliseen osaamiseen ollut. Toisinaan opiskelijat eivät päässeet osallistumaan paikalliseen hoitotyöhön, ja sen koettiin vaikuttavan ammatillisen osaamisen kehittymiseen neutraalisti tai kielteisesti. Nämä opiskelijat kokivat myös harjoittelun ohjauksen puutteelliseksi.

”Välimaastossa, eli neutraalisti vaikutti. Koska niitä hoitotyön juttuja pääs suhtteellisen vähän tekemmään..”

”Mutta eipä varmaan ehkä silleen muuten kehittänyt ammatillista osaamistani. Kuitenkin työskentelin itsenäisesti niin paljon, et sen ohjauksen määrä loppujen lopuksi oli aika vähästä.”

”Se tietysti ois antanu paljon enemmän, jos ois oikeesti päässy siihen hoitajien mukkaan niinku Suomessa päässe.”

Toisilla opiskelijoilla harjoittelun ohjaus oli hyvää, ja vaikutus osaamisen kehittymiseen oli myönteinen. Opiskelijat kokivat saavansa ohjausta, kun sitä tarvitsivat ja pääsivät osallistumaan hoitotyöhön sekä harjoittamaan kädentaitojaan.

”No kyllä se ehkä enemmän myönteisesti kuitenkin vaikutti. Kuitenkin mitä se ohjaus oli, niin kyllä se oli ihan semmosta asiallista ohjausta, ja kyllä siinä kuitenkin kehitty.”

”Siis koska sain molemmissa paikoissa kuitenkin niin hyvää tai siis aina ku tarvihin ni sain ohjausta... Vaikutti siis tosi positiivisesti.”

6.2.3 Ammatillisten osaamisalueiden kehitys

Osaamisalueet, jotka haastateltavat kokivat eniten kehittyneen, olivat kansainvälisyysosaaminen, hoitotyön asiakkuusosaaminen, kliininen hoitotyö, työyhteisöosaaminen ja oppimisen taidot.

Kansainvälisyysosaamisessa korostuivat kielen oppiminen ja monikulttuurisuus. Haastateltavat kommunikoivat harjoittelun aikana jollain muulla kuin omalla äidinkielellään.

”Kielitaito siellä kehitty ihan älyttömästi, siis kanssainvälisyysosaamisesta puhun nytten, kun tavallaan päivittäin joutu käyttämään englanttia.”

”Kansainvälisyysosaaminen on kehittyny erityisen paljon. Ei sitä oo miun mielestä missään muualla mahdollistakkaa kehittää, kun vaihossa sillä tavalla.”

”Kansainvälisyysosaaminen, että aika kansainvälisiä siis monikulttuurisia oli nää potilaat ja asiakkaat ja siis monesta maasta oli lähtösin...”

Haastateltavat kokivat hoitotyön asiakkuusosaamisen kehittyneen päivittäisessä kanssakäymisessä potilaiden kanssa. Onnistuminen potilaan hoitotyössä vierassa kulttuurissa kehitti ja toi varmuutta asiakkuusosaamisen taitoihin.

”... ymmärs sen yhteisen kielen merkityksen, miten paljon se oikeesti vaikuttaa, et ihmiset ymmärtää toisiaan, kun on tuommosesta sairraalaympäristöstä kyse. Niin ehkä siinä sitten oppi työskentelemään eri kulttuureista ja eri kieliä puhuvien ihmisten kanssa...”

”Koen ainaki, että se mitä mie sieltä sain oli se, että mie jotenkin sain varmuutta siihen, että mie ossaan kohdata niitä potilaita. Ja vaikka ei ois yhteistä kieltä kunnolla ni silti niinku pystyy jotenki kommunikoimaan.”

Kliiniset taidot kehittyivät niillä haastateltavilla, jotka pääsivät toteuttamaan erilaisia toimenpiteitä. Heidän taitoihinsa luotettiin ja heitä kannustettiin kliinisten taitojen kehittämiseen.

”... klinisiä taitoja siellä sai miun mielestä kehittää hirmu hyvin.”

”Ni kyllähän siinä niinku kliininen osaaminen ainaki niinku oikeen sai sellasen noususuhdanteen. Ja kun ne oikeen kädestä pitäen näytti jos tarvihti.”

Toiset opiskelijat eivät päässeet kehittämään kliinisiä taitojaan ollenkaan. Syyksi tähän pohdittiin muun muassa vaihtomaan sairaanhoitajakoulutuksen erilaisuutta, paikalliset opiskelijatkaan eivät saaneet osallistua kliinisiin toimenpiteisiin.

”Kliinisen hoitotyön ossaaminen ei miun mielestä kehittyny juuri ollenkaan, kun ei myö saatu tehdä siellä semmosia hienoja toimenpiteitä, ottaa näytteitä tai laittaa tippaa tai mittään muutaka tällasta, niin ku kliinistä toimenpidejuttua, et se varmaan niin ku ei käytännössä kehittyny ollenkaan.”

”... se riippu ihan siitä sairaalasta, että mitä opiskelijat sai niinku ylipäättään tehdä. Joissakin sairaaloissa ei saanu tehdä yhtään mitään. Sitte myö pälisteltiin siellä kuus tuntii päivässä siellä jossain seinän vieruksilla, että mitä tapahtuu.”

Haastateltavat työskentelivät moniammatillisissa työyhteisöissä ja kokivat myös itsensä osaksi työyhteisöä. He tekivät töitä päivittäin eri hoitajien kanssa ja näin kehittivät omaa työyhteisöosaamistaan.

”... työyhteisöosaaminen ehkä siinä mielessä, et siellä se hoitajien ja lääkärin välinen yhteistyö oli erilaista kun Suomessa.”

”... työskentelin niitten paikallisten ns. lähihoitajien kanssa siellä enemmän...”

Osa haastateltavista koki huonon ohjauksen ja yhteisen kommunikaatiokielen puutteen vuoksi tarvetta etsiä itsenäisesti tietoa harjoittelussa esiin tulleista sairauksista ja toimenpiteistä. He joutuivat myös arvioimaan kriittisesti näkemäänsä ja suodattamaan pois ”väärää tietoa”. Oppimisen taidot -osaamisalue kehittyi näillä opiskelijoilla paljon.

”... oppimisen taidotki ehkä kehitty. Siellä tuli lähinnä semmosia kokemuksi, että mitä ei ainakkaan pitä tehdä. Ni ne kyllä hyvin korostu.”

”... oma oppiminen oli semmosta aika aktiivista että joutui te ottaa asioista selvää ja joutui ite kysymmään ja selvittämään asioita jos halus oppii. ... jäi asiat paremmin mieleen ku piti selvittää ite alusta alkaen.”

”Elikkä siellä joutu tavallaan vähän suodattamaan sitä tiettoa, mitä näki, ja mikä olevinnaan heijän mielestään tehtiin oikein, niin sitähän pysty ihan kriittisesti arvioimaan paikan päällä, niin se kylä kehitty.”

6.3 Opiskelijaohjauksen kehittäminen

Kolmas tutkimustehtävä opinnäytetyössä liittyi opiskelijaohjauksen kehittämiseen. Haastateltavilta kysyttiin heidän kokemuksiaan ohjausprosessin hyvistä ja huonoista puolista sekä mielipiteitä ja ehdotuksia sen parantamiseksi.

6.3.1 Ohjausprosessin hyvät puolet

Haastatteluissa hyvänä puolena korostui Karelia-ammattikorkeakoulun kansainvälisyyskoordinaattorilta saatu tuki. Koordinaattori oli ollut innostava ja informoinut opiskelijoita hyvin kansainvälisestä vaihdosta. Haastateltavien mielestä koordinaattori oli kokenut työssään ja kannusti opiskelijoita lähtemään kansainväliseen vaihtoon.

”... kv-koordinaattori oli iso apu tavallaan siinä ja neuvo siinä, mitenkä sinne vaihtoon haetaan... Kv-koordinaattori kyseli aina kuumisia.. tavallaan se kuka tuki tässä vaihtoon lähdössä oli koulun kv-koordinaattori, niin hän anto tukkee.”

”... tää kansainvälisyyskoordinaattori oli oikeesti tosi innostunu tästä asiasta ja halus, että myö oikeesti lähettään mualimalle ja tälleesti. Et se oli innokas tsemppaamaan meitä sinne ja neuv-

vommaan. Mulle tuli ainakin semmonen tunne, että hällä on tosi vankka kokemus tästä kansainvälisyysosaamisesta...”

Myös paikallinen yhteyshenkilö tai -opettaja koettiin harjoittelun hyviksi puoliksi. Paikallisen yhteyshenkilön tuki auttoi paljon harjoittelun aikana.

”... vastaava koordinaattori oli kyllä tosi ihana, että aina myö sille laitettiin sähköpostia tai saatettiin soittaakkin, ihan mihin asiaan tahansa liittyen. Tuli semmonen tunne, että häneen pysty ottaa yhteyttä, oli mikä tahansa ongelma.”

”... ensimmäisessä harjoittelussa sain tosi hyvää ohjausta siltä opettajalta, että hän tosiaan piti minnuun yhteyttä...”

”... yleensä jos meillä oli jottain asiaa nii ohjattiin sen vararehtorin kanssa sinne. Se puhu hyvää englantii ja se halus auttaa.”

Ne opiskelijat, jotka saivat harjoittelun aikana ohjausta, olivat tyytyväisiä, että harjoittelupaikassa oli ohjaukseen varattu erikseen henkilö. Ohjaaja oli myös aktiivinen ohjausprosessissa.

”... molemmat kyllä ihan alusta asti oli tosi aktiivisesti ihan ohjaajana mulle.”

”Meille oli nimetty ohjaaja, tavallaan hän oli irrottautunut ihan muista työkuvioista ainoastaan meitä varten olemaan siellä.”

6.3.2 Ohjausprosessin huonot puolet

Ohjausprosessin huonot puolet liittyivät suurimmaksi osaksi kohdemaassa tapahtuneeseen ohjaukseen. Huonoiksi puoliksi lueteltiin myös vähäinen ohjaus ohjaavalta opettajalta.

Oman ohjaajan puuttuminen tai ohjauksen puute tulivat esille melkein kaikilla haastateltavista. Harjoittelupaikoissa ei välttämättä ollut valmistauduttu opiskelijan tuloon eikä ohjaajaa nimetty. Harjoittelupaikan muut työntekijät eivät myöskään olleet kiinnostuneita ohjauksesta, ja ajoittain unohdettiin, että opiskelija on vasta opiskelija.

”... siellä paikan päällä kun ei sitä omaa ohjaajaa ollu, niin kyllä-hän se siihen ohjauksseen aika paljon vaikuttaa.”

”Ehkä se suurin ongelma oli siinä, että sitä ei ollu niin kun valmiiksi mietitty sitä asiaa sen koko organisaation kannalta, että ei olu pietty kokkoust, että tänne on nyt tulossa tällasia opiskelijoita...”

”... Et sitä ei ehkä ollu tehty tarpeeksi selväksi niille työntekijöille, että niitten pittää antaa sitä ohjausta.”

”... mutta niitä paikallisia hoitajia ei kyllä hirveesti kiinnostanu min-kään sortin opiskelijat.”

”Tavallaan tuli välillä sellanen tunne, että jäi liiankkii yksin sinne. Et se on se itsenäisesti tekeminen, et onko se sit liian itsenäistä sit tavallaan, jos jää yksin.”

Haastateltavat pohtivat ohjaavan opettajan roolia ja kokivat sen puutteelliseksi ohjauksen kannalta. Osa haastateltavista koki, että ohjaava opettaja ei ollut mukana ohjausprosessissa lainkaan. Myös ennen vaihtoa tapahtunut ohjaus ohjaavan opettajan taholta oli vähäistä. Yhden opiskelijan mielestä opettaja ei ottanut ohjauksessaan huomioon, että opiskelija on lähtemässä tekemään harjoittelua vieraaseen maahan ja kulttuuriin.

”No ennen sitä vaihtoo ei nyt oikeesttaan ollu mittään ohjausta. Et ihan samalla tavalla kun ennen kaikkia harjotteluita niin sai ne paperit ja näin tehään. Siinä ei ehkä niinkään huomioitu sitä, että on lähössä vierraaseen kulttuuriin.”

”...vaihon ohjaava opettaja ei ollu mukana siinä prosessissa paljookkaan.”

”...ei miun mielestä heidän puoleltaan sitten tullu minkkäänlaista ohjausta.”

6.3.3 Ohjausprosessin kehittäminen

Kansainvälisessä vaihdossa suoritettavan käytännön harjoittelun opiskelijaohjauksen kehitysideat liittyivät suurimmaksi osaksi ohjaukseen kohdemaassa, harjoittelupaikkojen informointiin opiskelijoista sekä parempaan yhteistyöhön koulun ja vaihtokohteen kanssa.

Haastateltavien mielestä harjoittelupaikassa pitäisi olla nimettynä ohjaaja, joka on aktiivisesti mukana ohjausprosessissa.

”... ulkomaan vaihtokohteisiin pyrittäis se yks tai kaks tai vaikka kolme ohjaajaa...”

”Se tietysti ois antanu paljon enemmän, jos ois oikeesti päässy siihen hoitajien mukkaan...”

Harjoittelupaikkoja ei ollut kunnolla informoitu vaihto-opiskelijoiden tulosta, joten ohjauskin jäi vähäiseksi. Opiskelijoiden mielestä tätä tulisi kehittää.

”... se ongelma on tavallaan enemmän sit siellä päässä, että niitä harjoittelupaikkoja ei oo tarppeeks hyvin tiedotettu siitä, että sinne on tulossa ulkomaalaisia opiskelijoita harjottelemaan.”

”Kuitenkin jonkinlaista yhteistyötä niitten vaihtokohteitten kanssa tehään, niin kyllähän nyt siitä vois niin ku soppii, että kun siellä on niitä ohjaajia, niin ne tietää, et tämmöset on tulossa ja et ne on jol-

lain tavalla valmistautunu siihen, että myö niin ku ohjataan näitä vaihto-opiskelijoita.”

Haastatteluista nousi esille myös, ettei yksittäinen henkilö voi vaikuttaa vaihdossa tapahtuvaan opiskelijaohjaukseen, vaan koko vaihtoprosessia pitäisi kehittää. Karelia-ammattikorkeakoulun pitäisi osallistua prosessin kehittämiseen yhdessä vaihtomaan yhteistyöorganisaation kanssa. Yhteistyön pitäisi olla tiiviimpää, jotta käytännön harjoittelut toteutuisivat paremmin ja edistäisivät enemmän opiskelijan ammatillista osaamista. Vaihtomaiden yhteistyöorganisaatioiden tulisi olla riittävän perehtyneitä paikallisiin harjoittelupaikkoihin sekä olla tietoisia harjoittelupaikkojen soveltuvuudesta käytännön harjoitteluille. Lisäksi vaihtomaassa tulisi olla työnsä omistautunut yhteyshenkilö, joka hoitaisi vaihto-opiskelijoiden asioita ja johon voisi tarvittaessa ottaa yhteyttä.

”... sen pään se koordinaattori ja sitten niitten harjoittelupaikkojen vaikka sen osastonhoitajan asia sitten keskennään käyä tarppeeksi sitä tiedonvaihtoo siitä, että on opiskelijoita tulossa ja määrätä niille ne tietyt ohjaajat, ... et tarkemmin nimetä sieltä ne henkilöt, kehen se opiskelija voi olla yhteydessä ja tukkeutua sen harjoittelun aikana.”

”... ja onko välttämättä semmonen harjoittelupaikka, jossa pääsee niihin tavoitteisiin.”

”... ni välillä oli vähän semmonen et se ois ainut homma mitä vois niinku kehittää et olis punanen lanka siinä hommassa.”

Myös kansainvälisyyskoordinaattori ja ohjaavan opettajan välille toivottiin enemmän yhteistyötä.

”Miusta vois tää kv-koordinaattori ja se opettaja, mikä on sen harjoittelun ohjaaja, niin tehdä enemmän yhteistyötä ja tavallaan olla yhdessä tietosia siitä opiskelijan tilanteesta mitenkä mennee siellä maailmalla...”

Joidenkin haastateltavien mielestä yhtenä kehitysideana olisi saada kaikki vaihtoon vietävät dokumentit englannin kielellä. Harjoittelun ohjeet ja palautelomakkeet tulisi olla englanniksi tai mahdollisesti paikallisella kielellä.

”... ehdottomasti (dokumentit) englanniksi, että ne voi tarvittaessa näyttää myös siellä harjoittelupaikassa.”

7 Pohdinta ja johtopäätökset

7.1 Tutkimustulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia opiskelijaohjauksesta käytännön harjoittelussa kansainvälisen vaihdon aikana. Tehtävänä oli selvittää, millaista ohjausta opiskelijat ovat saaneet käytännön harjoittelussa ulkomailla. Kaikki tämän tutkimuksen haastateltavat olivat olleet kansainvälisessä vaihdossa eri maissa, Euroopassa ja Aasiassa. Tästä johtuen haastateltavien saamaan ohjaukseen on vaikuttanut muun muassa kulttuurien sekä hoitotyön koulutuksen ja käytänteiden erilaisuus.

Suomessa koko käytännön harjoittelun ohjausprosessi on hyvin organisoitu, ja ohjaukselle on luotu omat kriteerinsä (Opetusministeriö 2006, 63–70). Hoitajia myös koulutetaan ohjaukseen liittyen. Suomessa käytännön harjoitteluja suorittaessaan hoitotyön opiskelijoilla on yleensä yksi tai useampi nimetty ohjaaja (Heinonen 2003, 13–19.)

Hyvä ohjaussuhde on erittäin tärkeä käytännön harjoittelun onnistumisen kannalta. Ohjaussuhteen merkitys korostuu suorittaessa harjoittelua ulkomailla (Hosio 2008, 48). Tämän opinnäytetyön tuloksista selvisi, että nimetyllä ohjaajalla oli myönteinen vaikutus ulkomailla suoritettavan käytännön harjoittelun etenemiseen. Opiskelijat, joille ohjaaja tai ohjaajat oli nimetty, saivat paremmin ohjausta, ja myös harjoittelun tavoitteet huomioitiin paremmin kuin niillä opiskeli-

joilla, joille ohjaajaa ei ollut nimettynä. Ohjaajan puuttuminen johtui joko siitä, ettei kohdemaassa ollut samanlaista opiskelijoiden ohjauskulttuuria kuin Suomessa, tai siitä, ettei harjoittelupaikka ollut valmistautunut opiskelijoiden tuloon. Kun omaa ohjaajaa ei ole, ohjaussuhdetta on vaikea luoda ohjaajan vaihtuessa jopa päivittäin. Tällöin myös tavoitteiden huomioiminen sekä palautteen antaminen vaikeutuvat. Myös opiskelijan oma aktiivisuus korostuu ohjaajan puuttuessa. Tämän tutkimuksen haastateltavat kokivat ohjaajan puuttumisen yleensä kielteiseksi asiaksi. Myös Koposen (2013, 33–34.) mukaan nimetyn ohjaajan puuttuminen vaikuttaa opiskelijan oman aktiivisuuden merkityksen korostumiseen.

Suomessa hoitotyön opiskelijat työskentelevät harjoitteluissaan pääsääntöisesti oman ohjaajansa kanssa. Ohjaaja tai ohjaajat perehdyttävät opiskelijaa kyseisen työpaikan hoitotyöhön sekä ohjaavat tämän harjoittelupaikassa työskentelemään. Tämän tutkimuksen haastateltavat työskentelivät harjoittelupaikoissaan vaihtelevasti ohjaajansa kanssa. Vaikka ohjaaja oli nimettynä, saattoi opiskelija silti työskennellä muiden hoitajien kanssa tai itsenäisesti. Mikäli ohjaajaa ei ollut, työskentelivät opiskelijat joko muiden hoitajien tai paikallisten opiskelijoiden kanssa. Eniten ohjausta saivat ne opiskelijat, joille ohjaaja oli nimettynä ja jotka työskentelivät suurimman osan ajasta ohjaajansa kanssa.

Se, että on opiskelija toisesta maasta, voi vaikuttaa ohjaukseen tai muuhun kohteluun harjoittelupaikassa. Tämän tutkimuksen haastatteluista kävi ilmi, että vaihto-opiskelijuus vaikutti ohjaukseen vain lähinnä silloin, kun vaihto-opiskelijaa ei otettu lainkaan mukaan käytännön hoitotyöhön. Tällöin ohjaus oli vähäistä, sillä opiskelijat viettivät paljon aikaa keskenään. Toisaalta se, ettei harjoittelupaikassa huomioitu lainkaan vaihto-opiskelijuutta saattoi aiheuttaa hoitajissa hämmennystä erilaisia työskentelytapoja kohtaan.

Ohjaajan ja opiskelijan välisellä vuorovaikutuksella on tärkeä merkitys ohjaussuhteessa (Sulosaari 2010, 25; Mäkinen 2011, 85). Mikäli yhteistä kieltä ei ole, ohjaussuhde vaikeutuu merkittävästi. Ne haastateltavat, joilla ei ollut ohjaajien- tai muiden hoitajien kanssa vahvaa yhteistä kommunikaatiokieltä, toivat esille, että vuorovaikutus ja näin ollen myös ohjaus vaikeutui. Ongelmana oli har-

joittelupaikan hoitajien huono englannin kielen taito. Heikosti englantia puhuvilta hoitajien antama ohjaus oli pintapuolista ja sitä sai vain välttämättömissä tilanteissa. Samankaltaisia tuloksia on saanut myös Koponen (2013, 33).

Hoitotyön opiskelijoiden käytännön harjoittelua ohjaa harjoittelupaikan ohjaajan lisäksi myös ammattikorkeakoulun opettaja. Opettaja osallistuu harjoittelun suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin yhdessä harjoittelun ohjaajan kanssa (Heinonen 2003, 20–21). Kaikilla tämän tutkimuksen haastateltavilla oli harjoittelulle ohjaavat opettajat Suomessa, mutta harjoitteluihin liittyvää ohjausta opiskelijat eivät opettajilta juurikaan saaneet. Yhteydenpito opettajien kanssa oli vähäistä. Opiskelijat olivat yhteydessä opettajiin lähinnä vain silloin, kun lähettivät harjoitteluiden tavoitteensa opettajille. Yhteydenotot tapahtuivat opiskelijoiden toimesta. Samanlaisia tuloksia on saanut myös Koponen (2013). Aiemmistä tutkimuksista ilmenee, että opiskelijat kokevat koulutusorganisaation tuen kansainvälisen vaihdon aikana tärkeäksi (Koponen 2013, 35; Koskinen 2003, 106, 112).

Tämän opinnäytetyön tulosten perusteella opiskelijat kokivat hyötynensä siitä, että paikan päällä kohdemaassa oli harjoittelupaikan lisäksi yhteistyökoulu, jossa heille oli erillinen yhteyshenkilö, joka oli tietoinen opiskelijoiden tilanteesta. Toisilla opiskelijoilla yhteyshenkilö oli paikallinen kansainvälisyysvastaava, toisilla opettaja. Opiskelijat saivat yhteyshenkilöiltä tukea pääsääntöisesti arkisiin asioihin liittyen, mutta yhteyshenkilöt olivat tietoisia myös opiskelijoiden harjoitteluihin liittyvistä järjestelyistä. Osalla opiskelijoista yhteyshenkilö vieraili myös heidän harjoittelupaikoissaan. Näillä opiskelijoilla harjoittelut olivat paremmin organisoidut, kuin opiskelijoilla, joilla ei ollut kohdemaassa yhteistyökoulua ja tukihenkilöä.

Opinnäytetyön toisena tutkimustehtävänä oli selvittää miten käytännön harjoittelun opiskelijaohjaus ulkomailla on vaikuttanut opiskelijan ammatillisen osaamisen kehittymiseen. Suomessa hoitotyön koulutukselle on laadittu ammatilliset osaamistavoitteet. Hoitotyön opiskelijat ovat tottuneet laatimaan ammatillisten osaamistavoitteiden pohjalta omat tavoitteet harjoittelulle. Haastatteluissa haluttiin selvittää, kuinka vaihtomaissa otettiin huomioon opiskelijan harjoittelulle

laatimat tavoitteet. Kaikki tämän tutkimuksen haastateltavat laativat tavoitteet harjoittelulle, mutta kaikki eivät näyttäneet niitä harjoittelupaikassaan, eikä niitä täten otettu myöskään huomioon harjoittelussa. Tavoitteiden näyttämättä jättäminen johtui pääosin oman ohjaajan puuttumisesta. Toisaalta taas tavoitteet saatettiin näyttää harjoittelupaikassa, mutta niitä ei kulttuurieroista johtuen juuri huomioitu; kaikissa kohdemaissa ei oltu tietoisia tavoitteiden tehtävästä. Mykrän (2007, 15–16.) mukaan oppimisen ohjaaminen ja palautteen sekä arvioinnin antaminen on vaikeaa ilman opiskelijan laatimia osaamistavoitteita. Mäkinen (2011, 79–80) tutkimuksesta selvisi, että ohjaajat kokivat opiskelijoiden laatimat tavoitteet tärkeiksi koko käytännön harjoittelun kannalta.

Osaamisen tasolla tarkoitetaan opiskelijan kokemuksen, edellisen koulutuksen tai työkokemuksen, huomioonottamista sekä montako lukukautta opiskelijalla on koulutuksesta käytynä. Haastateltavien osaamisen tasoa kohdemaan harjoittelupaikassa joko yli- tai aliarvioitiin. Osaamisen tason virheelliseen arviointiin vaikuttivat kohdemaan hoitotyön koulutuksen erilaisuus sekä ohjaajien puutteellinen tietämys hoitotyön tasosta Suomessa. Mikäli osaamisen tasoa aliarvioitiin, opiskelijat eivät saaneet riittävän haasteellisia tehtäviä. Tällöin heidän ammatillisen osaamisen kehittyminen oli vähäistä. Mikäli osaamisen tasoa taas yliarvioitiin, opiskelijat saivat niukasti ohjausta ja joutuivat työskentelemään osaamisensa nähden liian itsenäisesti.

Palautteen saaminen käytännön harjoittelussa on tärkeää opiskelijan oppimisen kannalta. Ohjaajan yksi tärkeimmistä tehtävistä on antaa palautetta opiskelijalle hänen toiminnastaan. (Mykrä 2007, 15–16.) Tämän tutkimuksen haastateltavat saivat palautetta vaihtelevasti. Haastatteluiden perusteella voitane todeta, että nimetyllä ohjaajalla on vaikutusta palautteen saantiin. Mikäli ohjaaja oli aktiivinen ohjaamaan opiskelijaa, opiskelija sai paremmin palautetta toiminnastaan. Palautteen saannilla koettiin olevan myönteinen vaikutus opiskelijan ammatillisen osaamisen kehittymisen kannalta.

Tuloksista selvisi, että ohjauksen määrällä oli vaikutusta ammatillisen osaamisen kehittymiseen. Ne opiskelijat, joiden ohjauksen saanti oli vähäistä, kokivat, että ohjaus ei vaikuttanut ammatillisen osaamisen kehittymiseen. Mikäli opiske-

lijat pääsivät osallistumaan käytännön hoitotyöhön niukasti, oli ohjauksen määrä vähäinen. Tällöin vaikutus opiskelijan ammatillisen osaamisen kehittymiseen oli myös vähäinen. Opiskelijat, jotka saivat riittävästi ohjausta, kokivat ohjauksen vaikuttaneen oman ammatillisen osaamisen kehittymiseen myönteisesti.

Opinnäytetyön tulosten mukaan eniten kehittyneet ammatillisen osaamisen alueet käytännön harjoittelun aikana olivat kansainvälisyysosaaminen, hoitotyön asiakkuusosaaminen, kliininen hoitotyö, työyhteisöosaaminen sekä oppimisen taidot. Tulosten perusteella osaamisalueiden kehitys ei ollut riippuvaista saadusta ohjauksesta, vaan käytännön harjoittelun suorittaminen ulkomailla vaikutti suurelta osin osaamisalueiden kehittymiseen. Opiskelijat kokivat kehittyneensä erityisesti sellaisilla osaamisalueilla, joilla eivät olisi Suomen harjoitteluissa välttämättä kehittyneet. Lisäksi opiskelijat kokivat saaneensa harjoitteluilta itsevarmuutta hoitotyön toteuttamiseen.

Kolmantena tutkimustehtävänä oli selvittää, millä keinoin kansainvälisen vaihdon käytännön harjoittelun ohjausprosessia voitaisiin kehittää. Tätä tutkimustehtävää selvitettiin kysymällä ohjausprosessin huonoista puolista sekä kehitysideoista. Huonona puolena nostettiin esiin oman ohjaajan puuttuminen tai ohjauksen puute. Harjoittelupaikoissa ei välttämättä ollut valmistauduttu opiskelijan tuloon eikä ohjaajaa nimetty. Myös Kopsen (2013, 33) tutkimuksesta ilmenee, ettei kaikille opiskelijoille ollut nimetty ohjaajia ulkomailla suoritettavaan käytännön harjoitteluun. Haastateltavien mielestä kohdemaan harjoittelupaikoissa tulisi olla nimettynä ohjaaja, joka on aktiivisesti mukana ohjausprosessissa.

Ohjaavan opettajan rooli koettiin puutteelliseksi ohjauksen kannalta. Osa haastateltavista koki, että ohjaava opettaja ei ollut mukana ohjausprosessissa lainkaan. Myös ennen vaihtoon lähtöä saatu ohjaus opettajan taholta koettiin vähäiseksi eikä siinä välttämättä otettu huomioon, että opiskelija on lähdössä suorittamaan harjoittelua vieraaseen maahan. Myös aiemmista tutkimuksista ilmenee, että kansainvälisen vaihdon aikainen yhteydenpito opiskelijoiden ja koulutusorganisaatioiden välillä on vähäistä. Koulutusorganisaatioilta kaivataan lisää tukea ja neuvoa kansainvälisen vaihdon aikana. (Hosio 2008, 21; Koponen 2013, 35.)

Jotta vaihtojakso ulkomailla olisi onnistunut, kotimaan koulutusorganisaation sekä kohdemaan yhteistyöorganisaatioiden välillä tulisi olla riittävän tiivistä yhteistyötä. Organisaatioiden tulisi olla perehtyneitä toistensa opintosuunnitelmiin. Kun opetussuunnitelmat ovat tiedossa, kohdemaassa opiskelu helpottuu ja opiskelija saa sisällytettyä kohdemaassa suoritettavat opinnot omaan tutkintoonsa. (Koskinen 2003, 96–97.) Aikaisemmissa tutkimuksissa on noussut esiin, että kotimaan koulutusorganisaation sekä kohdemaan organisaatioiden välinen yhteistyö vaihtojakson aikana on vähäistä (Koponen 2013, 35; Koskinen 2003, 96–97). Vähäinen yhteistyö vaikeuttaa vaihtojakson sujumista sekä aiheuttaa turhautumista ja stressiä opiskelijoille (Hosio 2008, 20). Tässä tutkimuksessa saatiin samankaltaisia tuloksia. Yhteistyö oli miltei olematonta, ja siihen kaivattiin kehitystä. Kaikki yhteistyöorganisaatiot, lähinnä harjoittelupaikkojen yksiköt, eivät olleet edes tietoisia opiskelijoiden saapumisesta, eikä harjoitteluja ollut suunniteltu siellä millään lailla.

Tuloksista ilmeni, ettei yksittäinen henkilö voi juurikaan vaikuttaa vaihdossa tapahtuvaan opiskelijaohjaukseen, vaan koko opiskelijavaihdon prosessia pitäisi kehittää. Karelia-ammattikorkeakoulun pitäisi osallistua prosessin kehittämiseen yhdessä vaihtomaan yhteistyöorganisaatioiden kanssa. Yhteistyön pitäisi olla tiiviimpää, jotta käytännön harjoittelut toteutuisivat paremmin ja edistäisivät enemmän opiskelijan ammatillista osaamista. Vaihtomaiden yhteistyöorganisaatioiden tulisi olla riittävän perehtyneitä paikallisiin harjoittelupaikkoihin sekä olla tietoisia harjoittelupaikkojen soveltuvuudesta käytännön harjoitteluille. Lisäksi vaihtomaassa tulisi olla työlleen omistautunut yhteyshenkilö, joka hoitaisi vaihto-opiskelijoiden asioita ja johon voisi tarvittaessa ottaa yhteyttä.

Kehittämisideana nousi esiin myös harjoitteluiden ohjeiden ja lomakkeiden kehittäminen. Kaikkien harjoitteluihin liittyvien ohjeiden ja lomakkeiden tulisi olla myös englannin kielellä, jotta ohjeita voitaisiin näyttää harjoittelupaikoissa. Tämä voisi selventää harjoittelupaikkojen ohjaajien ja muiden hoitajien tietämystä vaihto-opiskelijoiden harjoitteluiden sisällöistä, ja parantaa näin ollen mahdollisesti myös ohjausta.

7.2 Luotettavuus ja eettisyys

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kritisoidaan, koska tutkimus on aina tutkijan tulkintaa, hänen omakohtaista näkemystään. Tulkintaan vaikuttavat tutkijan tunteet, intuitiot sekä perehtyneisyys tutkittavaan aiheeseen. Tästä johtuen tulkinta ei ole toistettavissa, eikä sitä voida siirtää sellaisenaan toiseen asiayhteyteen. (Nieminen 1997, 215; Vilkka 2005, 159.)

Kun tutkimusta tehdään laadullisella tutkimusmenetelmällä, tutkimuksen toteutus ja luotettavuus ovat tiiviisti yhteydessä keskenään. Vilkka (2005, 158–159) toteaaakin, että tärkeimpänä luotettavuuden kriteerinä laadullisessa tutkimuksessa on tutkija itse sekä hänen rehellisyytensä; tutkijan on osattava arvioida tutkimuksessa tekemiä valintojaan sekä ratkaisujaan. Tutkimuksen vaiheiden tarkka selostus parantaa tutkimuksen luotettavuutta. Kaikista tutkimuksen vaiheista olisi kirjattava mahdollisimman tarkka selostus, josta kävisi ilmi, mitä valintoja tutkija on tutkimuksessaan tehnyt ja miten hän on tuloksiinsa päätenyt. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 227; Vilkka 2005, 159.) Tässä opinnäytetyössä tutkijat ovat pyrkineet rehellisesti ja mahdollisimman tarkasti selostamaan koko opinnäytetyöprosessin kulun. Tutkimuksen toteutus on pyritty kuvaamaan niin, että lukija ymmärtää tutkimuksen vaiheita lukiessaan, mitä on tehty ja miksi kyseinen menetelmä on valittu. Aineiston analyysin vaiheista liitettiin työn loppuun kuvio (liite 4), jotta myös analyysi selkeytyisi lukijalle. Lisäksi opinnäytetyön eteneminen ajallisesti on selostettu työssä.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa tulisi muistaa myös tutkijan tai tutkijoiden puolueettomuusnäkökulman huomioiminen (Sarajärvi & Tuomi 2009, 136). Puolueettomuusnäkökulma oli tässä opinnäytetyössä erityisen tärkeä ottaa huomioon, sillä kummallakin tutkijalla on omakohtainen kokemus tutkittavasta aiheesta. Opinnäytetyö pyrittiin tekemään niin, etteivät tutkijoiden omakohtaiset kokemukset päässeet vaikuttamaan tutkimuksen tuloksiin. Tämä oli hieman haastavaa tutkimuksen alkuvaiheessa, mutta toisaalta omakohtaisten kokemusten omaaminen myös helpotti tutkimuksen suunnittelua. Koska te-

kijöitä oli kaksi, toisen oli helppo muistuttaa omien kokemusten jättämisestä tutkimuksen ulkopuolelle.

Työn tietoperustan lähteet on valittu työhön niiden julkaisijatahon sekä julkaisuajankohdan mukaan. Työn lähdemateriaalina on käytetty ajantasaista sekä luotettavaa lähdemateriaalia. Luotettaviksi julkaisijatahoiksi on valittu ministeriöiden, yliopistojen ja muiden korkeakoulujen julkaisut, tieteellisten lehtien julkaisut, lait sekä asiantuntijoiden muut kirjalliset julkaisut. Sekundäärilähteitä työssä ei ole käytetty.

Tämän opinnäytetyön aineisto on kerätty viideltä haastateltavalta, joten aineiston on määrällisesti melko pieni. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään kuitenkin ymmärtämään ilmiötä, ei etsimään tilastollisia yhteyksiä. Tällöin yksittäisten opiskelijoiden kokemukset ilmiöstä korostuvat, ja ne voivat olla merkittäviä; joskus yksikin haastateltava voi riittää. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006.)

Tässä tutkimuksessa on ollut alusta asti kaksi tekijää, ja jokainen tutkimuksen vaihe on tehty kahden tekijän voimin. Tutkijatriangulaatio mahdollistaa useamman näkökulman esiin nousemisen, minkä vuoksi voi syntyä samaa ilmiötä kuvaavia keskenään ristiriitaisia tuloksia (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006). Triangulaatiota voidaan pitää kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta parantavana tekijänä (Sarajärvi & Tuomi 2009, 142–143).

Tutkimuksen eettisyyden huomioiden opinnäytetyön tekemisessä otettiin huomioon hyvän tieteellisen käytännön mukaiset toimintaperiaatteet (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013). Toimintaperiaatteet on erityisen tärkeää huomioida tehtäessä ihmisiin kohdistuvaa tutkimusta. Tällöin tutkimuksen teossa on ensisijaista kunnioittaa tutkittavan itsemääräämisoikeutta sekä ihmisarvoa. (Louhiala & Pelkonen 2002, 129.)

Tutkimusprosessin eettiset näkökulmat voidaan jakaa kolmeen osioon, joista ensimmäinen on aiheen ajankohtaisuus (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006). Tämän opinnäytetyön aihe on ajankohtainen, sillä kaikille korkeakouluis-

ta valmistuneille pyritään vuoteen 2015 mennessä antamaan valmiudet työkennellä kansainvälisessä toimintaympäristössä. Opiskelijaliikkuvuuden lisääminen on tässä avainasemassa. Harjoitteluvaihto on tärkeä osa opiskelijaliikkuvuutta, etenkin ammattikorkeakouluissa. Harjoittelun onnistuminen taas on riippuvaista harjoittelupaikassa saadusta opiskelijaohjauksesta. Opiskelijaohjausta ja koko prosessia kehittämällä hoitotyön opiskelijoiden harjoittelujaksoista ulkomailla saadaan entistä antoisampia ja ammatillista osaamista tukevampia. Tämän vuoksi aiheen tutkiminen on perusteltua.

Toisena tutkimusprosessin eettisenä näkökulmana voidaan tarkastella, miten käytetty tutkimusmenetelmä soveltuu juuri kyseessä olevan aiheen tutkimiseen, eli saadaanko tavoiteltu tieto kerättyä valitulla menetelmällä (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006). Tähän opinnäytetyöhön valituilla menetelmillä saatiin kerättyä tavoiteltu tieto. Esimerkiksi kirjallisuuskatsausta aiheesta olisi ollut hankala tehdä, koska aiheesta on niin vähän aiempaa tietoa.

Kolmantena tutkimusprosessin eettisenä näkökulmana tarkastellaan opinnäytetyön tutkimusaineiston analysointia ja raportointia. Tutkijoiden velvollisuutena on raportoida tutkimuksen tulokset rehellisesti sekä riittävän yksityiskohtaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää kertoa, kuinka analyysiprosessi on edennyt. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006.) Tarkka raportointi lisää myös tutkimuksen luotettavuutta, kuten edellä jo mainittiin.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin haastattelemalla ihmisiä, joten tutkimuksessa oli otettava huomioon aineiston hankintaan ja käsittelyyn liittyvät eettiset seikat. Tutkimukseen, eli tässä opinnäytetyössä haastatteluun, osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen. Haastateltavat vastasivat sähköpostiin lähetettyyn saatekirjeeseen, mikäli halusivat osallistua tutkimukseen. Osa haastateltavista saatiin opinnäytetyöntekijöiden omien kontaktien kautta suoraan kysymällä. Haastattelurunko lähetettiin kaikille haastateltaville samanaikaisesti, mutta erikseen siten, etteivät haastateltavat nähneet, kenelle muille runko on lähetetty. Kaikilta tutkimukseen osallistujilta pyydettiin vielä suullinen suostumus haastatteluun ennen sen aloittamista. Suostumukset tallennettiin äänityslaitteille. Äänityslaitteille tallennettu aineisto siirrettiin ainoastaan opinnäytetyön tekijöiden omille tietoko-

neille. Myös haastatteluiden litteroinnit säilytettiin ainoastaan opinnäytetyöntekijöiden omilla tietokoneilla. Aineistosta poistettiin kaikki haastateltavien tunnistamisen mahdollistavat tiedot jo litterointivaiheessa. Opinnäytetyön valmistuttua haastatteluaineisto tullaan hävittämään asianmukaisesti.

7.3 Opinnäytetyön toteutus ja oppimisprosessi

Opinnäytetyöprosessi aloitettiin keväällä 2013. Prosessi aloitettiin normaalia myöhemmin molempien opinnäytetyön tekijöiden oltua vaihdossa viidennellä lukukaudella, jolloin opinnäytetyöprosessi Karelia-ammattikorkeakoulussa normaalisti aloitetaan. Opinnäytetyön aihe valikoitui opinnäytetyön tekijöiden oman mielenkiinnon sekä kokemusten kautta. Työn tekijöillä oli omakohtaiset kokemukset kansainvälisessä vaihdossa suoritettavasta käytännön harjoittelusta ja he kokivat aiheen tärkeäksi. Jo opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa huomattiin, ettei aihetta ole juurikaan tutkittu Suomessa opiskelijan näkökulmasta. Tämänkin vuoksi aiheen tutkiminen oli tärkeää.

Aiheen tarkennuttua sekä aineiston keräysmenetelmän varmistuttua haastatteluksi, opinnäytetyölle haettiin toimeksianto Karelia-ammattikorkeakoululta huhtikuussa 2013. Vuosien 2011–2013 aikana kansainvälisessä vaihdossa olleiden opiskelijoiden yhteystietojen saaminen edellytti toimeksiantosopimuksen allekirjoittamista.

Alun perin tavoitteena oli, että opinnäytetyön suunnitelma olisi valmistunut syksyllä 2013, jonka jälkeen haastattelut olisi saatu pidettyä. Toisen opinnäytetyön tekijän työskennellessä toisella paikkakunnalla kesän prosessi kuitenkin viivästyi, ja opinnäytetyön suunnitelman valmistuminen meni loppuvuoteen 2013. Toisen opinnäytetyön tekijän muutettua pysyvästi toisella paikkakunnalle loppuvuodesta 2013 prosessi hidastui jälleen, sillä työtä tehtiin etätyöskentelynä. Etätyöskentely oli molemmille uutta, ja toi työn tekemiseen lisää haastetta. Haastattelut saatiin pidettyä maaliskuussa 2014, jonka jälkeen alkoi opinnäytetyön kirjallisen raportin loppuun työstäminen. Työ hyväksyttiin esitettäväksi seminaariin huhtikuun 2014 alussa.

Opinnäytetyö oli molemmille työn tekijöille ensimmäinen. Vaikka prosessiin mahtui paljon hidastavia sekä haastetta lisääviä tekijöitä, molemmat työn tekijät kokevat saaneensa prosessilta paljon. Opinnäytetyötä tehdessä molemmat työn tekijät tutustuivat ensimmäistä kertaa haastattelujen pitämiseen sekä aineiston litterointiin sekä analysointiin. Aineiston analysoiminen koettiin erityisen haasteelliseksi, sillä siitä kummallakaan ei ollut aiempaa kokemusta eikä tietämystä. Haasteista huolimatta analysoinnin koettiin onnistuneen hyvin.

7.4 Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Tämä opinnäytetyö lisää tietoutta hoitotyön opiskelijoiden kokemuksista ja mielipiteistä kansainvälisen vaihdon opiskelijaohjauksesta sekä koko vaihtoprosessista. Opinnäytetyötä voidaan hyödyntää kehitettäessä hoitotyön opiskelijavaihdon ohjausprosessia yhtenäisemmäksi. Opinnäytetyössä ilmi tulleen tiedon avulla Karelia-ammattikorkeakoulun on mahdollista kehittää yhteistyötä tiiviimäksi vaihtomaiden organisaatioiden kanssa.

Jatkotutkimusaiheena voitaisiin selvittää opiskelijoiden kokemuksia ohjauksesta esimerkiksi vaihdon aikana kirjoittamista raporteista tai oppimispäiväkirjoista. Tällöin etuna olisi se, että tieto olisi tuoretta eikä opiskelijoiden tarvitsisi haastatteluissa muistella kuukausia sitten tapahtuneita asioita. Näin saataisiin mahdollisesti myös tarkempaa tietoa paikan päällä tapahtuneesta ohjauksesta.

Lähteet

- Abdelhamid, P., Juntunen, A. & Koskinen, L. 2009. Monikulttuurinen hoitotyö. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Ammattikorkeakoululaki 351/2003.
- Asetus ammattikorkeakouluista 352/2003.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 77/453/ETY.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 77/452/ETY.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 89/595/ETY.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/ETY.
- Frisk, T. 2010. Työpaikkaohjaaja opiskelijan ohjaajana. Vipuvoimaa EU:lta 2003–2007. Helsinki: Educa-Projektit Oy.
<http://www.educainstituutti.fi/media/julkaisut/tyopaikkaohjaaja-opiskelijanohjaajana.pdf>. 14.4.2014.
- Garam, I. 2012. Kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa 2011. Tietoa ja tilastoja raportti 4/2012. Helsinki: Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO.
http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/26864_Kansainvalinen_liikkuvuus_yliopistoissa_ammattikorkeakouluissa_2011_korja.pdf. 24.5.2013.
- Haahtela, J. 2009. Opetusministeriön puheenvuoro. Teoksessa Leppiaho, H., Pulkkinen, A., Pääskylä, M., Salonen, K. & Virtanen, S. (toim.) Kansainvälisyys osana ammattikorkeakoulujen arkea. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 87. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 13–14.
- Heinonen, N. 2003. Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu. Suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 2003:22. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://www.cop.fi/harke/tietopankki/harke-tietopankki/julkaisut/Terveysalan%20koulutuksen%20ty%C3%B6ss%C3%A4oppiminen%20ja%20ohjattu%20harjoittelu.pdf>. 18.2.2014.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hosio, S. 2008. Kansainvälinen opiskelukokemus ja siinä kohdatut ongelmat – hoitotyön opiskelijoiden arvioimana. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Kajander, S. 2007. Sairaanhoidon opiskelijoiden arvioita ohjatun harjoittelun laadusta ja QPL-mittarin arviointia. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Karelia-ammattikorkeakoulu. 2013. Hoitotyön koulutusohjelman opetussuunnitelma 2013–2014.
http://soleops.pkamk.fi/opsliitteet/SOTE/Hoitotyön OPS teksti_2011_www_versio.htm. 28.5.2013.
- Koistinen, P. 2002. Kulttuurien yhteentörmäyksestä sopeutumiseen ja uudelleenymmärtämiseen. Sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden kokemuksia harjoittelujaksoilta virolaisissa hoitokodeissa. Helsinki: Yliopistopaino.

- Koistinen, P. 2003. Kansainvälinen harjoittelu osana ammattikorkeakoulutusta. Teoksessa Kotila, H. (toim.) *Ammattikorkeakoulupedagogiikka*. Helsinki: Edita, 206–221.
- Koponen, E. 2013. Hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia kansainvälisen vaihdon opiskelijaohjauksesta. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Koskinen, L. 2003. To survive you have to adjust. Study abroad as a process of learning intercultural competence in nursing. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos. Väitöskirja.
- Koskinen, L. 2005. Kulttuurisen kompetenssin kehittyminen hoitotyön vaihto-opiskeluohjelmassa. *Hoitotiede* 17 (1), 1–13.
- Koskinen, L. & Tossavainen, K. 2003. Benefits/problems of enhancing student's intercultural competence. *British Journal of Nursing* 12 (69), 369–376.
- Kuosmanen, H. & Vainio, H. 2010. Hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia ammatillisesta kasvusta kansainvälisen opiskelijavaihdon aikana. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Laurea-ammattikorkeakoulu. 2013. Hoitotyön koulutusohjelman opetussuunnitelma 2013–2014.
https://soleops.laurea.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjOps/tab/tab/sea?ryhma_id=7119350&kouluhj_id=2587578&stack=push. 28.5.2013.
- Liebkind, K. 2000. Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa. Helsinki: Gaudeamus.
- Louhiala, P. & Pelkonen, R. 2002. Ihminen lääketieteellisen tutkimuksen kohteena. Teoksessa Karjalainen, S., Launis, V., Pelkonen, R. & Pietarinen, J. (toim.) *Tutkijan eettiset valinnat*. Helsinki: Gaudeamus, 126–136.
- Metsämuuronen, J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. Helsinki: International Methelp Ky.
- Mykrä, T. 2007. Työpaikkaohjaaja oppimisen edistäjänä – opiskelijan ohjaaminen ja arviointi työpaikalla. Opetusministeriö ja Opetushallitus. Helsinki: Euroopan sosiaalirahasto (ESR). <http://www.educationinstituutti.fi/media/julkaisut/tyopaikkaohjaaja-oppimisen-edistajana.pdf>. 18.2.2014.
- Mäkinen, T. 2011. Vastaamisesta kysymiseen. Sairaanhoidajaopiskelijoiden ohjaus ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Lisensiaatintutkimus.
- Nieminen, H. 1997. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. (toim.) *Hoitotieteen tutkimusmetodiikka*. Helsinki: WSOY, 215–216.
- Oinonen, I. 2000. Harjoittelun ohjaus hoitotyön koulutuksen eri vaiheissa. Lahden ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A, Tutkimuksia. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Opetusministeriö. 2006. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopinnot. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:24. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/tr24.pdf>. 19.2.2014.

- Opetusministeriö. 2009. Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009–2015. Opetusministeriön julkaisuja 2009:21. Helsinki: Opetusministeriö. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm21.pdf?lang=fi>. 22.5.2013.
- Paltta, H. 2010. Pitkä ura mielessä. Teoksessa Elomaa, L., Lakanmaa, R.-L., Paltta, H., Saarikoski, M. & Sulosaari, V. (toim.) Taitava harjoittelun ohjaaja. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 24. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 5–11.
- Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä. 2011. Harjoittelun ja työssäoppimisen ohjauksen laatuvaatimukset ja -kriteerit sosiaali- ja terveysalalla. Kaste VeTe-julkaisu. 2011. http://www.vete.fi/Liitteet/2011-06-20_VeTe_PKSSK_tulostus.pdf. 18.2.2014.
- Puusniekka, A. & Saaranen-Kauppinen, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>. 24.2.2014.
- Romppanen, M. 2011. Hoitotyön opiskelijoiden merkitykselliset hoitamisen kokemukset ja niistä oppiminen kliinisessä oppimisympäristössä. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Health Sciences. Number 78. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Saarikoski, M. 2010. Innostava oppimisympäristö opettaa. Teoksessa Elomaa, L., Lakanmaa, R.-L., Paltta, H., Saarikoski, M. & Sulosaari, V. (toim.) Taitava harjoittelun ohjaaja. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 24. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 12–24.
- Savonia-ammattikorkeakoulu. 2013. Hoitotyön koulutusohjelman opetussuunnitelma 2013–2014. <http://portal.savonia.fi/amk/fi/opiskelijalle/opetussuunnitelmat?yks=KS&konr=2851&tab=2>. 28.5.2013.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2000. Sairaanhoidajan, terveydenhoitajan ja kätilön osaamisvaatimukset terveydenhuollossa. Terveydenhuollon ammatinharjoittamisen kannalta keskeisiä näkökohtia. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 2000:15. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/julkaisut/mon20_15/moniste.pdf. 29.1.2014.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2009. Johtamisella vaikuttavuutta ja vetovoimaa hoitotyöhön. Toimintaohjelma 2009–2011. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2009:18. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-10623.pdf. 2.2.2014.
- Sulosaari, V. 2010. Ohjaaja ammatillisen kasvun tukena. Teoksessa Elomaa, L., Lakanmaa, R.-L., Paltta, H., Saarikoski, M. & Sulosaari, V. (toim.) Taitava harjoittelun ohjaaja. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 24. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 25–37.
- Tilastokeskus. 2012. Ulkomaalaiset ja siirtolaisuus. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yvrm_ulsi_201100_2012_6360_net.pdf. 22.5.2013.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2013. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. 3.2.2014.
- Vaasan ammattikorkeakoulu. 2013. Hoitotyön koulutusohjelman opetussuunnitelma 2013–2014. <http://www.puv.fi/opsweb/?code=S-SH-2013T>. 28.5.2013.
- Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta (ETENE). 2004. Monikulttuurisuus Suomen terveydenhuollossa. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. http://www.etene.fi/c/document_library/get_file?folderId=17162&name=DLFE-533.pdf. 22.5.2013.
- Vilka, A. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Opinnäytetyön toimeksiantosopimus

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIAOTOSOPIMUS

Toimeksiantaja	
Organisaation nimi:	Karelia-ammattikorkeakoulu
Toimeksiantajan edustaja:	Koulutus- ja kehittämispäällikkö Anna-Riitta Mikkonen
Osoite:	Tikkarinne 9, 80200 Joensuu
Puhelinnumero:	050 533 5514
Sähköposti:	anna.mikkonen@karelia.fi

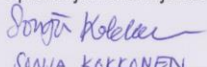
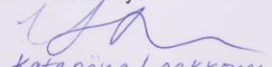
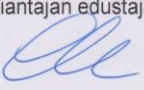
Opiskelijan/opiskelijoiden tiedot	
Koulutusohjelma:	Hoitotyön koulutusohjelma
Opiskelijanumero(t) ja nimi(et):	1001486 Sonja Kokkonen 1000076 Katariina Laakkonen
Puhelinnumero:	040-7079970 (Sonja) 0400-604758 (Katariina)
Sähköposti:	sonja.k.kokkonen@edu.karelia.fi, katariina.laakkonen@edu.karelia.fi

Toimeksiantajan sitoumukset	
Karelia -ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan keskus sitoutuu antamaan vuosina 2011–2013 aikana vähintään 3 kk vaihdossa olleiden opiskelijoiden yhteystiedot opiskelijoilta saatujen lupien jälkeen.	

Opiskelijan sitoumukset	
Opiskelijat tekevät opinnäytetyön aiheesta "Opiskelijaohjaus harjoittelussa kansainvälisen vaihdon aikana – hoitotyön opiskelijoiden kokemuksista". Aineiston keruu tapahtuu haastattelemalla Karelia-ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoita, jotka ovat suorittaneet käytännön harjoittelun kansainvälisessä vaihdossa vuosien 2011–2013 aikana. Tätä varten opiskelijat tarvitsevat vaihdossa olleiden opiskelijoiden nimet sekä yhteystiedot toimeksiantajalta. Aikomuksena on haastatella 5-7 opiskelijaa. Opiskelijat selvittävät opinnäytetyönsä avulla mahdollisia vaihdossa tapahtuneen opiskelijaohjauksen kehittämiskohtia ja sitoutuvat antamaan työnsä toimeksiantajan käyttöön. Lisäksi opiskelijat sitoutuvat opinnäytetyön valmistuttua hävittämään toimeksiantajalta saamansa vaihdossa olleiden opiskelijoiden yhteystiedot asianmukaisesti.	

Opinnäytetyön ohjaus PKAMK:ssa	
Ohjaaja(t):	Merja Nuutinen ja Minna Rokkila

Opinnäytetyön julkisuus	
Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se voidaan julkaista Theseus-verkkokirjastossa.	

Allekirjoitukset	
Päiväys 10.2.2014	Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys SONJA KOKKONEN Katariina Laakkonen
Päiväys 10.2.2014	Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys Susanna Rosell Johtaja

Alkuperäinen toimeksiantosopimus (allekirjoitettu huhtikuussa 2013) katosi, joten sopimus allekirjoitettiin uudelleen muita sopimuksen kohtia muuttamatta.

Saatekirje

Hyvä hoitotyön opiskelija!

Olemme kaksi Karelia-ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijaa ja teemme opinnäytetyötä liittyen kansainväliseen opiskelijavaihtoon. Tarkoituksena on kerätä opiskelijoiden kokemuksia ulkomailla suoritetun käytännön harjoittelun opiskelijaohjauksesta. Tutkimusaineisto kerätään haastatteluilla. Haastatteluun liittyvistä yksityiskohdista sovitaan, mikäli annat suostumuksesi haastatteluun.

Aihetta on tutkittu hyvin niukasti, joten pyytäisimmekin Sinun apuasi tutkimuksen toteuttamiseksi. Tutkimuksen tehtävänä on selvittää, millaista ohjausta opiskelijat ovat saaneet käytännön harjoittelussa, jotta kansainvälisen vaihdon aikana tapahtuvaa opiskelijaohjausta voitaisiin kehittää. Hyvä opiskelijaohjaus on suuressa roolissa harjoittelun onnistumisen kannalta.

Tutkimukseen osallistuminen on Sinulle vapaaehtoista. Haastatteluaineistoja käsitellään luottamuksellisesti eikä henkilöllisyytesi tule esiin missään tutkimuksen vaiheessa. Tutkimuksen valmistuttua tutkimusaineisto hävitetään asianmukaisesti.

Sovellut haastateltavaksi, mikäli olet ollut kansainvälisessä opiskelijavaihdossa vuosien 2011–2013 välisenä aikana vähintään kolmen kuukauden ajan ja suorittanut vaihdon aikana vähintään yhden käytännön harjoittelun.

Jos haluat osallistua tutkimukseen tai Sinulla on kysyttävää, pyydämme ottamaan yhteyttä sähköpostitse osoitteeseen katariina.laakkonen@edu.karelia.fi tai sonja.k.kokkonen@edu.karelia.fi 1.8.2013 mennessä.

Kiitos avustasi!

Ystävällisin terveisin,
Sairaanhoitajaopiskelijat
Katariina Laakkonen & Sonja Kokkonen

Teemahaastattelun runko

TAUSTATIEDOT

- Missä maassa olit kansainvälisessä vaihdossa?
- Kuinka kauan?
- Millä lukukaudella?
- Monta käytännön harjoittelua suoritit?

OPISKELIJAOHJAUS

- Miten opiskelijaohjaus oli järjestetty harjoittelupaikassasi/-paikoissasi?
 - Oliko sinulla nimetty/t ohjaaja/t?
 - Teitkö samoja työvuoroja ohjaajasi kanssa?
 - Kuvailisitko harjoittelupäivää ohjaajasi kanssa?
- Miten ohjauksessasi otettiin huomioon, että olet vaihto-opiskelija toisesta maasta (hoitotyön, käytänteiden, kulttuurin jne. erilaisuus)?
- Mikä oli kommunikaatiokielenä?
 - Vaikutus ohjaukseen?
- Miten yhteistyö sujui harjoittelusi ohjaavan opettajan kanssa?
 - Kuvailisitko millaista ohjausta/tukea sait?
- Oliko sinulla yhteys-/tukihenkilöä paikan päällä kohdemaassa? (Esim. yhteistyökoulussa, yhteistyösairaalassa?)
 - Kuvailisitko millaista ohjausta/tukea sait?

AMMATILLINEN OSAAMINEN

- Miten harjoittelun tavoitteesi huomioitiin ohjauksessasi?
- Miten osaamisesi taso huomioitiin ohjauksessasi (esim. lukuvuosi)?
- Miten palautteen antaminen toimi harjoittelupaikassasi?
 - Oliko palaute-/arviointikeskusteluja?
 - Hyödytkö saamastasi palautteesta?

- Miten saamasi ohjaus vaikutti oman ammatillisen osaamisesi kehittymiseen (myönteisesti/kielteisesti)?
- Koetko, että jokin ammatillisen osaamisen alue kehittyi erityisen paljon?

Osaamisen alueet:

Hoitotyön asiakkuusosaaminen

Terveystiedon edistämisen osaaminen

Kliinisen hoitotyön osaaminen

Palveluympäristöosaaminen

Oppimisen taidot

Eettinen osaaminen

Työyhteisöosaaminen

Innovaatio-osaaminen

Kansainvälisyysosaaminen (lähde: Karelia-ammattikorkeakoulu)

- Perustelut, oppimistilanteen kuvaus
- Millainen ohjaus kehittäisi sinun ammatillista osaamistasi? Saitko sellaista ohjausta?

Ohjauksen **KEHITTÄMINEN**

- Kuvailisitko vaihdon aikaisen ohjausprosessin hyviä ja huonoja puolia?
- Miten kehittäisit ohjausprosessia? Jäitkö kaipaamaan jotakin erityisesti (koululta, harjoittelupaikalta, yhteistyökumppanilta)?

Esimerkki analyysin vaiheista

